

**HAJDÚ-
BIHARI**

XXXVIII. ÉVFOLYAM
233. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1981. X. 4.,
VASÁRNAP

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

A Magyar Népköztársaság szilárd híve a leszerelésnek

PUJÁ FRIGYES BESZÉDE AZ ENSZ KÖZGYŰLÉSÉN

NEW YORK (MTI)

Az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyűlésén beszédet mondott Pujá Frigyes külügyminiszter. A nemzetközi helyzet kedvezőtlen alakulásának a fő oka az a törekvés — mondta —, amely a katonai fölény megszerzése érdekében indított fegyverkezési hajszával, a nemzetközi légkör megmérgezésével az erőpolitika zsákcúzájába akarja visszakényszeríteni a világot.

A Magyar Népköztársaság

kormánya elítéli az enyhülés elleni támadásokat, a fegyverkezési hajszát, a nemzetközi légkör megromlására és a hidegháború új-jáélesztésére irányuló feltevéseket. Legfőbb külpolitikai feladatának továbbra is azt tartja, hogy elősegítse a háborús veszély elhárítását, a béke és a nemzetközi biztonság megszilárdítását, a leszerelés ügyét, a népek barátságának és együttműködésének elmélyítését.

(Folytatás a 2. oldalon)

Debrecen fejlődéséért

FELHÍVÁS TÁRSADALMI MUNKÁRA

A Szakszervezetek Megyei Tanácsa, a Debrecen városi Tanács Végrehajtó Bizottsága, a KISZ és a Hazafias Népfőrdő városi bizottsága felhívást fogalmazott meg, amely a VI. ötéves terv során társadalmi összefogással megvalósítandó városfejlesztési feladatok megoldására szólít.

Debrecenben évtizedes hagyományai vannak a társadalmi összefogásnak, csak a legutóbbi öt esztendő során is több jelentős létesítmény született ily módon. Az üzemek, intézmények, a dolgozó kollektívák közösen végzett munkája és pénzbeni hozzájárulása nagymértékben elősegítette a várospolitikai célok megvalósítását. A város lakosai egyebek között 1500 óvodai hely létrehozásához nyújtottak segítséget.

Az előttünk álló esztendő céljainak eléréséhez szükséges, hogy Debrecen lakossága továbbra is támogassa összefogással, társadalmi munkával az elképzeléseket. A felhívás megfogalmazza, hogy az egyik legfontosabb feladat az általános iskolai, illetve napközi otthoni ellátás feltételeinek javítása.

Számítanak a dolgozó kollektívák segítségére az iskolai sportudvarok építésében, a kiegészítő munkák elvégzésében, tornatermek létesítésében, valamint a nyári napközi tábort bővítésében.

A tervidőszakban a tanácsi pénzeszközök 400 új óvodai hely létrehozását teszik lehetővé. Az a terv, hogy 300 társadalmi összefogással épüljön meg. Ebben szerepeljenek a kommunista műszakok bevételei is.

Célszerű tovább erősíteni az „Egy üzem, egy iskola” mozgalmat, és bevonni az óvodákat és bölcsődéket is az akcióba.

További jelentős területe a város fejlesztésének a környezetvédelem, illetve a köztisztaság. A tanácsi szervek a megújuló „Tiszta, virágos Debrecenért” mozgalmon belül továbbra is biztosítják a legszükségesebb pénzeszközöket, azonban a lakóépületekhez tartozó területek, parkok gondozásában jobban számíthatnak a lakosok önkéntes közreműködésére. Ugyancsak szervezett közösségi munkára lesz szükség

az új lakótelepeken kialakítandó gépkocsiparkolóhoz. Ezekben a munkákban sokat segíthetnek a vállalatok és a KISZ-szervezetek.

A felhívás harmadik része a kertészi területek kommunális ellátásával foglalkozik. Ezen részek ivóvízellátásának bővítése a VI. ötéves tervben csak az állami és a lakossági pénzeszközök együttes igénybevételével folytatható. A hálózat kiépítésénél többféle munkát lehet a lakosság közreműködésével végezni. Különösen jelentős segítséget adhatnak ehhez az építővállalatok kollektívái.

A városban 550 hektárnyi területet fenyeget rendszeresen belvíz. Az elvezető árkok és csatornák nagy része társadalmi munkával kiépíthető és karbantartható. A kivitelezéshez szükséges anyagokat a tanács biztosítja.

A felhívás főbb pontjait ismertetve kitűnik, hogy a város fejlődésének elengedhetetlen feltétele a következő esztendőben a lakosság önkéntes munkavállalása. Az eddig elért eredmények bizo-

nyítják, hogy a debreceniek szeretik és tettekkel is segítik a várost. Bebizonyosodott az is, hogy az elvégzett munkának, a megvalósult fejlesztéseknek a közösség és minden egyes lakos személy szerint is hasznát látja.

A társadalmi munka csak akkor lehet eredményes, ha új és jobb szervezési formákat alkalmaznak. A tanácskozó központokban ezekben a napokban is folyik a tanácsi és pártszervek, népfőrdőbizottságok, tanácsotagok és a lakosság konzultációja az együttműködés, a szervezeti formák tökéletesítése érdekében. A felajánlások megbeszélése mellett itt megismerik a lakók véleményét, összegyűjtik azokat a felvetéseket, amelyeket a tanács is célszerűnek tart támogatni.

A felhívást megfogalmazó szervek kérik Debrecen lakosait, dolgozó kollektíváit, szakszervezeit, KISZ-szerveit, hogy tárgyalják meg, milyen formában tudják támogatni a város fejlődését. A felajánlásokat november 15-ig juttassák el a városi tanács tervosztályához.

Vásár

A korábbi kezdeményezések sikerén felbuzdulva ismét kétnapos kirakodó nagyvásárt rendeztek Debrecenben. A borongós idő sem riasztotta vissza tegnap a — jobbára szabadszombatos — közönséget attól, hogy felkeresse a Nagyerdőn a Mihály-napi vásárt. Az Ady sugáruon és a Nagyerdei körúton, kínálják portékáikat az állami, szövetkezeti és magánkezeskedők, az iparosok, a nép- és iparművészek. Nagy érdeklődés kíséri, hogy a régi mesterségek művelői — szűrszabók, gyertyaöntők, mézeskalácsosok, szűcsök, bográrok, üvegkészítők — is kirakodtak.

A gyakorlat vezetője, G. Nagy István, a püspökladányi járási önálló munkásőrszázad parancsnoka utasításokat ad Kovács Lajos szakaszparancsnoknak

Jól felkészülten

HARCÁSZATI FOGLALKOZÁS A MUNKÁSŐRSÉGNÉL

A püspökladányi járási önálló munkásőrszázad egyik szakaszának tagjai október 3-án, szombaton már kora hajnalban megkezdtek az úgynevezett évről évre megújuló harcászati foglalkozásukat.

Püspökladány határában, a hosszuháti erdők körül, egy tányaközpontra mentén hajtották végre ezt a fontos, az emlitett térség átkutatását a roévés kiképzési feladatokhoz illeszkedő gyakorlatot. A karhatalmi kiképzések során el-sajátított ismeretekből vizsgálhattak ezúttal a munkás-őrök. Az említett térségben ellenséges személyek rejtőzködtek el, a felderítő-kutató csoport azt a feladatot kapta,

hogy a lehető legrövidebb időn belül fogják el a diverzánseleket.

A harcászati gyakorlatot — amelyet a munkásőrség megyei parancsnokának képviselői is megtekintettek — a püspökladányi járási önálló század jól felkészülten hajtották végre. A bekerítést, az emlitett térség átkutatását a roévés kiképzési feladatokhoz illeszkedő gyakorlatot. A karhatalmi kiképzések során elsajátított ismeretekből vizsgálhattak ezúttal a munkás-őrök. Az említett térségben ellenséges személyek rejtőzködtek el, a felderítő-kutató csoport azt a feladatot kapta,

A gyakorlatot vezető parancsnokok rádióon irányítják a harcrendi elemeket

A rohamcsoporthoz tagjai figyelmességgel felderítik az ellenséget

Géppuska- és golyószóró-fédezet mellett a rohamcsoporthoz tagjai figyelmességgel felderítik az ellenséget (Fotó: Iklódy János)

K
LÓLONAPTÁR
vel ezelőtt, 1901.
zületett, és 48 éves
ben hunyt el
s cseh költő, mű-
nkás volt, s ő
megismerte a pro-
m végzettségét is-
reskedő segéd lett,
magát. Előbb szü-
Brnóban, majd
Prágában irodal-
erkesztett. Fiatal
vett a cseh kom-
nkászmozgalomban;
val barátja volt;
agittait a német
be-
eh ifra egyik ve-
e pályáját avánt-
kel kezdte. Költői
a szocialista em-
lágát igyekezett
nellett lírájának
anivalója az em-
a halállal, az öre-
lzedtem. Munkás-
részét. Munkás-
cseh indalom-
zetének is ő az
tolmácsolója. Az
eje óta a fiatal
csoporthoz zászló-
s egyik verskö-
Tvár — folyó-
választották.

**TELETES
RKESZTŐ**
ar Éva
: 12-144

erőszámai:
20, 53

TOKNAK. A
li tárolása cím-
hy József ad-
előadást októ-
n 18 óratól a
velődési Köz-
mében.

ROGRAM. Ok-
szines progra-
sz érdeklődőket
ltúra és Tüdo-
Budapesten a
utcában. A
fiatal magyar
cemével című
ti kiállítás ok-
tőberig pedig azok-
er képműve-
lata várja a lá-
k a Szovjet-
tők tanulmá-

TKÖZNAPOK
te Péter és a
nim Rt. mutat
úsort október
előlelőtt 9 óra-
lomas emele-
en.

**M. A helyőrsi
szabás-varrás
indít. Jelent-
október 15-ig a
thon irodájá-**

A bárán-
óber 4-én, va-
30 órai kez-
be műsort a
dési Központ
Közremű-
gít.

MÉNY
fogyasztóinkat,
nyomóesőhá-
sátási munkát
pember 23-tól
mosítás este 21
ig tart. Felhív-
hogy a mo-
nyomásgado-
zhiányt kell
a közölt idő-
nyomástól füg-
berendezéseiket
elegítőket stb.)
eszélyre való
emeltessék. A
it a vezetékes
árható. A za-
dó mangán és
ódik, mely az
aimas. Ameny-
l nyert vizet
a használat,
szakra a szük-
egoldást meg-
kúttal rendel-
lehetőleg sa-
szkodjanak. A
ki ácsoportho-
l hajtani. A
dében a fo-
zellátási rend-
l gondoskod-
gadózas, eset-
int a fogyaszt-
enő előzetes
lasztása mi-
azó károkért
állalunk. Kü-
ás-bérbéradók
az érvényben
et értelmében
intézkedések-
síteni. Deb-
s Gyógyfürdő

Debrecen
Felelős
400 forint

Megújult a kereskedelmi kamara

Ebben az esztendőben fontos változások történtek a Magyar Kereskedelmi Kamara munkájában és szervezetében egyaránt. Tevékenységi köre jelentősen kibővült, s ezzel hazai és nemzetközi tekintélye egyaránt nőtt. A Magyar Kereskedelmi Kamara fő feladata, hogy elősegítse a vállalatok nemzetközi kereskedelem-fejlesztő tevékenységét, hozzájáruljon a tagvállalatok közgazdasági munkájának javításához. Segítségnyújt a nemzetközi gazdasági együttműködés fejlesztése terén,

képviseli a tagság külkereskedelmi tevékenységével kapcsolatos érdekeit a kamarai jellegű nemzetközi szervezetekben, valamint a külföldi államigazgatási és más szervek előtt. A kamara minisztertanácsi rendelet alapján, valamint a januári közgyűlésen elfogadott alapszabály szerint érdekközvetítő, érdekegyeztető és érdekképviseleti feladatokat lát el. Ezentúl számos olyan tevékenységet is végez, amely korábban a szakminisztériumok feladata volt.

Ilyen lesz például az alapanyag és energiaipari szakbizottság. Új, eddig hiányzó szakmai tagozatok (például belkereskedelmi, idegenforgalmi, külkereskedelmi) megalkalulását is tervezik.

A külgazdasági kapcsolatok alapján alakuló, az országok szerinti viszonylati tagozatok munkáját is összefog-

ják. Az immár 23 bizottságban folyó munka szétforgácsolja a vállalatok erejét, hiszen ma már nem egy, hanem több tucat országgal is kereskednek. E tagozatok munkáját három regionális bizottság irányítja: a szocialista, a felett, valamint a fejlődő nem szocialista tagozatok regionális bizottsága.

Összehangolni a munkát

A tagvállalatok telephely szerinti testületei a területi összekötő bizottságok, amelyek az ország termelési, gazdasági körzeteihez igazodva alakultak ki. A jövőben a korábbinál nagyobb súlyt kapnak a regionális szervek. Feladatuk, hogy az adott körzetben összehangolják a tagvállalatok kamarai munkáját, segítsék a helyi gazdaságirányító szervezeteket gazdaságpolitikai feladataik végrehajtásában, az exportlehetőségek feltárásában és a hátrányos gazdasági kapcsolatok fejlesztésében.

A különböző szakbizottságok (például jogi, közgazdasági) a szakterületekkel kapcsolatos, valamint a szakmai és a viszonylati tagozatokban felmerülő, a népgazdaság több ágazatát érintő témákat vizsgálják és átfogó szakvéleményeket, állásfoglalásokat alakítanak ki. A kamara új testülete lesz az etikai bizottság, amely az év végéig

kidolgozza a vállalatok egymás közötti kapcsolatainak alapelveit, a piaci magatartásra vonatkozó etikai normákat és figyelemmel kíséri azok érvényesülését.

Ugyancsak újdonság a kamara munkájában, hogy a testületek munkájának összehangolására koordinációs bizottságokat szerveznek. Az új szervezet kidolgozásakor nagy figyelmet fordítottak arra, hogy megfelelő kereteket biztosítsanak az információáramlásnak, mégpedig úgy, hogy egyes kérdésekben a kamarai álláspont kialakításához a kisebb és az országos nagyvállalatok egyaránt hozzájárulhassanak. Az információk nemcsak a gazdasági szervektől jutnak el a kamara központi szervein keresztül a vállalatokhoz, hanem legalább olyan fontos feladat, hogy alulról felfelé is eljussanak a legfelsőbb gazdasági vezetéshez.

B. Mezei Éva

Alapítsunk szövetkezetet?

„Nem alapítunk szövetkezetet?” — hallani az utcán a munkahelyen, a villamoson, társaságban a trefálkozó megjegyzést, amely komolysága ellenére is jól mutatja: az utóbbi évek belpolitikai eseményei közül talán egyetlen egy sem volt, amely az új gazdasági szervezetek létrehozását beharangozó hírekhez hasonló vihart kavart volna. Kiszövetkezet, kisvállalat, szakcsoport, gazdasági munkaközösség — röpködnek a kifejezések, s bár a fogalmak pontos jelentését még nem ismerjük eléggé, a széles körű érdeklődés tagadhatatlan.

Folyamatosan jelennek meg a majdani normális működést garantáló jogszabályok, amelyek néhány hónap múlva, 1982. január 1-től lehetőséget adnak a vállalkozókedvvel bírók szerencsepróbálkozásaihoz. Anélkül, hogy a rendeletek részletes ismertetésével untatnánk az olvasót — a komoly érdeklődők amúgy is találják erre az újságnál avatottabb intézményt —, érdemes összefoglalni az új szervezeti formák lényeges jellemzőit.

Gyámság nélkül is...

Az első, s talán a legfontosabb célja az intézkedéseknek: a rendelkezésre álló anyagi és szellemi erők gazdaságos kihasználása, működtetése. Ezernyi lehetőséget, variációt rejt ez az egyetlen mondat. Egy vállalat a saját, nagy szervezetében rosszul, gazdaságtalanul üzemelő műhelyét bérbe, vagy szerződésbe adhatja a bizonyos jövedelmet garantálni tudó vállalkozónak, vagy csoportnak. De ön maga — akár saját dolgozó köréből is — ösztönözheti egy kiszövetkezet létrehozását, amely például a mindig gondot okozó apró alkatrészt biztonságos termelésére vállalkozik.

Alakulhatnak persze kiszövetkezetek gyámság nélkül is — s ez már az anyagi és szellemi erők kihasználásának másik formája, amikor a megtakarított pénz (hogy ne mondjuk: tőke) lehet elindítója a hasznos hozó gazdasági tevékenységnek — a foglalkozási ágak, a szolgáltatások széles körében. Más szervezetek, gazdálkodási, irányítási szabályokkal, de ugyancsak „magánérők” mozgósításával alakulhatnak meg majd a korábbi polgári jogi társaságokat felváltó gazdasági munkaközösségek. Közélső formának tekinthető az ipari, vagy mezőgazdasági szövetkezeti szakcsoport, amely az „anyaszövetkezettel” némileg szorosabb kapcsolatban működhet.

Valamennyi szervezetnek fontos jellemzője, hogy bennük érvényesül a tagok közvetlen anyagi érdekeltsége. Az pedig a valódi önállóságot bizonyítja, hogy a szövetkezők maguk döntenek el: a képződő nyereségből újabb vállalkozásba kezdenek; esetleg felosztják azt egymás között; vagy gépek, eszközök beszerzésével bővítik addigi tevékenységüket.

Az egyszerűbb pénzügyi szabályozás, a szokásosnál jóval kevesebb adminisztráció — mind-mind segítheti a gazdaságosabb termelést, a jobb szolgálatást. Végül még egy fontos újdonság: fölös energiáinak hasznosítására szinte bárki találhat alkalmas formát. A szövetkezetnek, munkaközösségnek tagja lehet a felsőoktatási intézmény hallgatója éppen úgy, mint mondjuk a nyugdíjas, vagy a főállása mellett újabb feladatokat is vállaló tisztviselő, munkás. A szabad időben végzett munka ma is társadalmi méretekben jellemző, csak éppen a kellő szervezethez, áttekinthetőség hiányzik. Az újabb formák talán az egyén és a népgazdaság szempontjából egyaránt megfelelő kereteket biztosítanak majd — legalábbis gazdasági szempontból. Mert ösztönöz szólna a várhatóan gyakorivá váló 60—65 órás heti munkaidőnek (ugyancsak társadalmi méretekben) számtalan, ma még beláthatatlan következménye lehet —, de ez már nem gazdasági kérdés.

Kipróbálni a képességeket

Az új lehetőségekkel kapcsolatban időnként kétkezdő hangok is hallhatók: mi köze a magánvállalkozásnak a szocializmushoz; hová jutunk ezen az úton; és így tovább.

Mindenekelőtt tisztázni kell egy félreértést: az új szervezeti formák döntően a vállalatok és szövetkezetek részére biztosítanak változatosabb, a gazdasági környezet követelményeivel jobban alkalmazkodó lehetőségeket. (Nem véletlen a vállalati törvény ilyen szellemű módosítása.) Kétségtelen, hogy a saját eszközök, a saját pénz bevonása a gazdasági vérkeringésben egyik vállalt célja az intézkedéseknek, csak hogy ez nem jelenti a magántulajdon térhódítását.

Sokan féltik a vállalatokat az új szervezeti formáktól, mondván: a legjobb mérnökök inkább elmennek a kiszövetkezetekbe pénzt keresni, mintsem hogy a nagyvállalat gondjaival küszködjenek. Azt gondolom: az intézkedések egyik erénye éppen az, hogy lehetőséget adnak a képességek kibontakoztatására, a teljesítménnyel arányos anyagi elismerésre. Ha a vállalat ehhez nem képes megfelelő körülményeket teremteni, akkor nem érdemi meg, hogy az illető mérnök ott dolgozzék. Azt nem hiszem, hogy a minden szempontból megbecsült, elismert konstruktor magánvállalkozás létrehozását forgatná a fejében. Másfajta konkurrenciától pedig nem kell tartani — hiszen a kiszövetkezetek, munkaközösségek elsősorban éppen a hiányzó kapacitást, szolgáltatást hivatottak pótolni. Érdekeltségük is azt diktálja, hogy elsősorban olyan tevékenységgel próbálkozzanak, amely iránt nagy a kereslet.

Ma még csak ismerkedünk gazdasági életünk új lehetőségeivel, sajátosságaival, s nem tudjuk pontosan, hogy a rendelkezett milyen hatást váltanak ki. Azt azonban már most megállapíthatjuk: a számtalan jogszabály minden bizonnyal rugalmasabbá, változatosabbá és sokoldalúbbá, s reméljük hatékonyabbá teszi gazdasági szervezetünket. Lehet próbálkozni, kipróbálni a képességeket, kockáztatni. Igaz — és ez is fontos jellemvonása gazdasági életünk újdonságainak —, mindebbe bele is lehet bukni.

Görömbölyi László

A termelési szerkezet korszerűsítése

A hatodik ötéves terv közgazdasági feladatainak végrehajtásában a korábbinál jóval nagyobb szerepet vállal magára. A testületek munkaprogramjában előtérbe került a termelési szerkezet korszerűsítésének meggyorsításában való közreműködés. Továbbra is elősegítik a termelő és külkereskedelmi vállalatok együttműködését, közös érdekeltségi fejlesztéseit; foglalkoznak a gazdaságok tőkés exportjának bővítésével, a felesleges — hatékony hazai munkával megteremthető — import helyettesítésével, a termékek minőségével.

Ahhoz, hogy a kamara megfeleljen az új célkitűzéseinek, hogy megismerje tagvállalatainak helyzetét, hogy közvetíteni tudjon a legfelsőbb gazdasági vezetés, és a vállalatok között, korszerűsíteni kellett a korábbi szervezeti rendet. A közelmúltban fogadta el a kamara az új szervezeti szabályzatot; ezzel a már meglévő testületi rendszert fejlesztették tovább. Az eddig működő testületek többnyire a vállalatok igényei alapján spontán jöttek létre. Az ágazati irányítás megkönnyítésére a rokon-tagozatokból ágazati bizottságokat szerveznek —

Torma exportra, hagyma és paprika a hazai piacokra

ZÖLDSÉGSZÁRÍTÓ ÉPÜL NAGYMACSON

Fontos az ellenőrzés

A debreceni Béke Termelőszövetkezet gazdasági társasága már több mint tíz esztendeje foglalkozik a torma, illetve zöldség szárításával. Ez ideig évente 10—20 tonna szárított tormát készítettek, ez év végétől azonban ezt a mennyiséget valószínű, hogy megtízszerezik. Júniusban Nagymacson elkezdtek egy korszerű zöldségszárító üzemrészt építtetni. Az új üzemben nyugatnémet gépsor található, amelynek kiszolgálása könnyű feladat lesz az ott dolgozóknak. Itt azonban nem csupán tormát szárítanak majd — hiszen a torma szezonjellegű áru, s így a korszerű, több mint tízmilliót érő berendezés nem lenne teljes egészében kihasználva —, hanem hagymát és paradicsompaprikát is. Így az esztendőből mindössze csupán három hónap marad, amikor leállnak a gépek. Ez idő alatt végzik el a karbantartási munkákat. A gazdasági társaság eredetileg a debreceni telephelyen szeretne volna felépíteni az üzemet, ám itt a beruházás összege egy új épület kivitelezési költségével nőtt volna. Nagymacson viszont a gépeket egy régi épületben helyezték el, melynek a felújítása most történik.

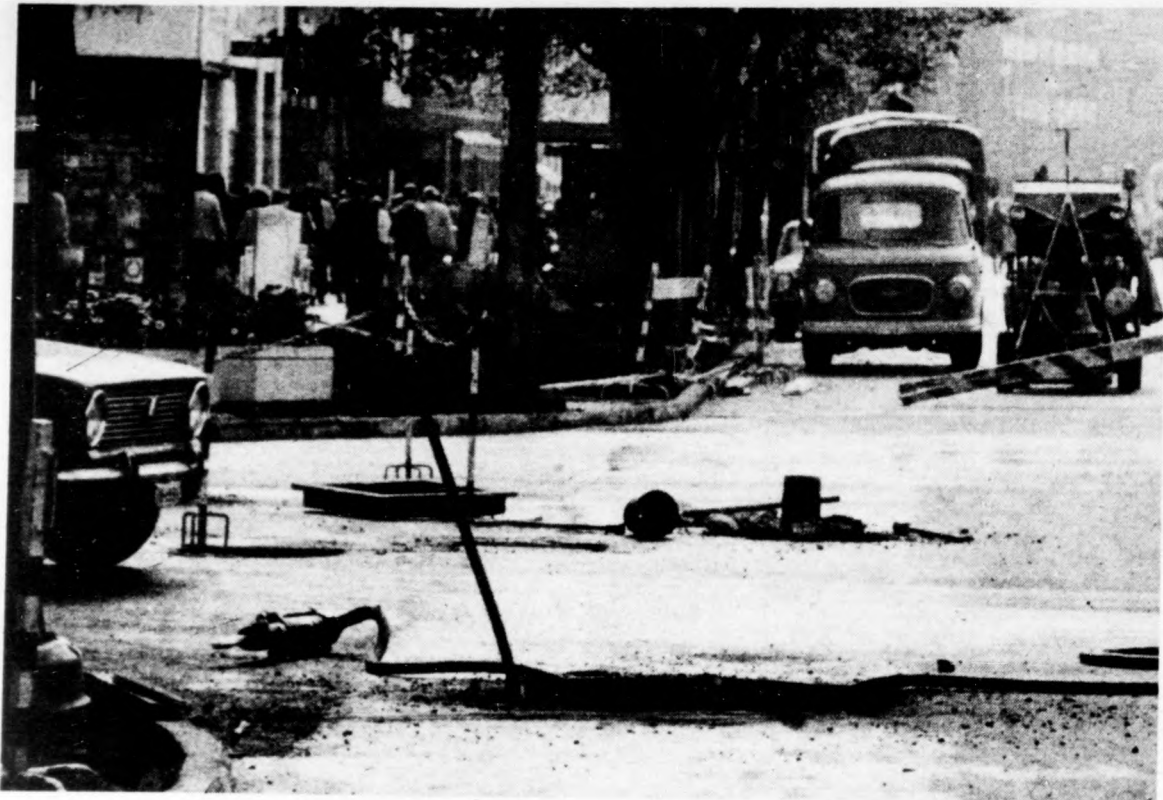
Remélhetőleg november végétől üzemel az új zöldségszárító gépsor.

Az utolsó simításoknál tart a tetőtéri kőművesmunka

A kisebb szereléseket a helyszínen végzik

A felvétel szeptember 30-án délelőtt készült a Kossuth utca torkolatában. Ekkor a két nappal korábban elkészített aszfaltburkolat egy részét újból feltörték. A különböző vezetékek javítását elősegítő aknákat ugyanis elfelejtették az úttesttel egy szintbe hozni

Félig kész főutca

JÖVŐ TAVASSZAL FOLYTATJÁK A MUNKÁT

Ha az időjárás kegyes lesz az útépitőkhöz, mire a sorok megjelennek, már befejeződnek az ez évi munkálatok a megyeszékhely főútján. Sok telefont kaptunk a Vörös Hadsereg úti villamosvágány felújításával kapcsolatban. Jó néhányan gyorsabb munkát követelve a hetekig tartó munkaszünetekre hívták fel a figyelmet. Mások a közlekedés fonákságait firtatták. Volt, aki csak annyit kérdezett: tudjuk-e, hogy a Vízművek szakemberei nem találják a tizenöt esztendővel ezelőtt általuk lefektetett vezetékeket?

Maradva az utóbbi kérdésnél: már megtalálták a vízvezetékvezeték. Igaz, három fúrással sikertelenül szondázták a főutca gyomrára, de negyedjére megtalálták, amit kerestek. Nem debreceni és nem is vízműves specialitás, hogy a közműterképek — fogalmazzunk finoman — nem fedik a valóságot. Országos probléma ez, s ha minden sikerül, 1983 végére pontosan fogják tudni (nemcsak) Debrecenben, hogy hol milyen vezetékeket rejt az utcák burkolata.

A közműterképek hiánya egyébként a Vörös Hadsereg úti rekonstrukció során azt jelentette, hogy sok esetben nem tudták a nagyobb teljesítményű aszfalttörő gépeket működtetni, s csak a kisebb, kézi útve fúrókkal dolgozhattak.

Aki a megyeszékhely főutcájának krónikáját írja, egykoron 1979 márciusát mindenféleképpen bejegyezi a történelmi könyvekbe. Ekkor tartott ugyanis a beruházó, az UTIBER koordinációs értekezlet első alkalommal. Az ügyben érintett vállalatok — köztük a TIGÁZ, a TITASZ, a Vízművek, a Posta — még a hatodik ötéves tervi fejlesztési lehetőségek pontos ismerete nélkül vállalták, hogy a villamospálya felújításával egyidejűleg elvégzik azokat a javításokat, amelyek a főutca közműhálózatán előbb-utóbb szükségessé válnának. Az elképzelés és a megvalósítható beruházásokra később még visszatérünk.

Most azonban pergeszük a naptár lapjait 1980 augusztusáig. Eddig tartott ugyanis a lehetőségek egyeztetése, a munka végleges formába öntése. A múlt év augusztusában az UTIBER megrendelte a munkát a Debreceni Közútépítő Vállalatnál. A kivitelező azonnal anyagáról kezdett gondoskodni. A kellő szakmai ismeretek megszerzésére budapesti tapasztalatszerésre küldték tizenöt szakembert, s a főváros közlekedési vállalatától és egyéb cégektől spe-

cialis gépeket béreltek. Így került Debrecenbe a nagy teljesítményű ROXON bontógép, a sinfelszakító, a panelrakó, a gumibenyomó és a sínhajlító berendezés.

A tervezői költségvetést 1981 áprilisában kapta meg a kivitelező, s ekkor 40 millió forintos szerződéses ajánlatot tett a Debreceni Közútépítő Vállalat. Az UTIBER elfogadta ezt az ajánlatot, s háromszori ütemterv-módosítás után június 6-án végre megkezdődhetett a munka.

A generál kivitelező, a Közútépítő Vállalat nagyon ügyekezett a villamospálya felújításával. A virágkarnéval előtt néhány nappal jelezték az utolsó panelekat úgy, hogy közben a munkaidő 52 százalékában nem csináltak semmit. Ekkor ugyanis a villamosközlekedés vagy egyéb ok miatt állt a munka. A villamosjáratok leállítását az állami dotáció csökkenéséből okozta volna a Debreceni Közlekedési Vállalatnál. A dotációra pedig nagy szükség van a DKV-nak, s az emberek foglalkoztatása, az utasforgalom egyéb módon történő lebonyolításának nehézsége miatt született ez a döntés: a villamosközlekedéssel egyidejűleg kell megoldani a pálya felújítását.

Eredeti egy üggy gondolták, a munkaidő 35 százalékában állnak majd az építők. Sokkal többet álltak, és ez 270 ezer forint többletköltséget okozott, ami azonban csak csepp a tengerben, 670 ezer forintra rúg a Közútépítő Vállalat árákkal kapcsolatos észrevétele, hiszen a tervezés időszakában egyes anyagok árait még nem ismerték. A tervező egyébként 1980. január 1-i árszintű költségvetést készített. A kivitelező, a KÉV által kiszámolt — 1981. január 1-i árszintű — költségvetés ennél 1,1 millió forinttal nagyobb.

Hétszáz ezer forinttal többre kerültek az ideiglenes mellékletésítvények, megállóhelyek. Egymillió forint többlet okozott, hogy a virágkarnéval idejére és az átme-

nő forgalom biztonsága miatt a villamospálya, illetve az úttest közötti szintkülönbséget aszfalttal kiegyenlítették. Egyéb módosításokkal együtt a pályaépítés költsége 4,5 millió forinttal lett nagyobb a tervezettnél.

Az úttest és a járda építésénél 2,3 millió forintos többletköltséget okoz egy számszaki hiba. (Rosszul számolták ki az anyagszükségletet.) Még 1,2 millió forintba kerül, hogy a járdán a foltok aszfaltozása helyett a teljes területet újjávarázsolják. Egyéb tényezővel együtt az út- és járdaépítés költsége — a kivitelező szerint — 4,7 millióval nagyobb lesz az eredetileg tervezettnél.

Rácz József, a városi tanács építési, közlekedési osztályának vezetője szerint a KÉV szervezeten, jól végezte a villamospálya felújítását. Gondot inkább az okozott, hogy a generálkivitelező folyamatos munkarendjével szemben szaggatottan, nem ütemesen végezték a munkát a közműves vállalatok.

Szemrehányást nekik aligha lehet tenni, hiszen 1979-ben a hatodik ötéves tervi elképzelések nélkül ígérték a közműhálózat felújítását. 1982-ben és 1983-ban lesz penze ezeknek a vállalatoknak a munkák folytatására. Így a lakosok számára kétségtelenül sok bajjal, gondlattal járó útépités a napokban véget ér. A Dimitrov utcáig aszfalttal terítik le a főutca keleti oldalát, majd megkezdődik az öt-hat hónapos téli szünet.

Ha a fagyveszély elmúlik, márciusnál hamarabb kezdik a munkát a TIGÁZ szakemberei. Mivel a gázcsövektől meghatározott távolságra kell lenniük az egyéb vezetékeknek, ezért csak a gázszelők után következhetnek a többi vállalatok.

A napokon belül helyreálló, megszokott közlekedési rend remélhetőleg felelteti az elmúlt hónapok bosszúságait. Hiszen — ezt aligha lehet tagadni — a tanács, a beruházó, a kivitelezők minden jó szándéka ellenére rengeteg kellenetlenségét okozott a debrecenieknél és a megyeszékhelyre látogató idegeneknek a főutca rekonstrukciója. Nem véletlen, hogy a generálkivitelező, a Közútépítő Vállalat még a munkák előtt építési biztos kinevezését kérte. A munkálatok összefogásával megbízott, az ehhez szükséges anyagi, technikai és egyéb eszközökkel rendelkező szakember talán meggyorsíthatná a Vörös Hadsereg útján jövőre esedékes munkákat.

Hajdú István

99 AZ IDŐ IGAZOLTA A HITET

Portré Nádas Vilmosról

Jó néhány éve ismerem Nádas Vilmost, sokszor beszélgettem vele szobájában, láttam tanácskozáson, hallottam választási jelölő gyűlésen, gyakran jelen voltam nyilvános szereplései alkalmával. Lehetséges-e jobbra hivatalos tállkozások alapján megismerni valakit? Teljes alapossggal valószínűleg nem, de néhány jellemvonás, tulajdonság azért szinte biztosra vehető. Emberség, segítőkészség, ügyszeretet, munkakedv jellemzi legfőképpen Nádas Vilmost.

Három héttel ezelőtt, amikor a városi tanács ülésén ünnepélyesen búcsúztatták, ha jól számoltam, négyen is méltatták érdemeit, s a társadalmi szervek képviselői mellett a tanácsstagok is köszöntötték.

Mi sem lett volna könnyebb, mint lejegyezni ezeket a szavakat, s a köszöntőkből válogatni egy cikkre való. Igaz kép kérekedett volna ezekből is, csak kissé egyoldalú. Hisz ezek a mondatok mindenképpen magukon viseltek az alkalomhoz illő ünnepi hangulatot, s így csak az életút eredményeinek méltatására vállalkozhat-

A másik oldalról, vagyis az elismeréshez vezető erőfeszítésekről, az újabb és újabb követelményekhez alkalmazkodó munkamódszerek kialakításáról, az állandó készenlét követelő felelősségről érthetően kevesebb szó esett. Pedig az életút tanulságai talán ezekben lehetnek fel igazán.

32 esztendő

Legjobb fogódzó — esztendőnkben is —, ha a pályafutás dokumentált, adatokkal alátámasztott lépcsőfokait vesszük szemügyre. Nádas Vilmos 1939-ben érettségizett, szeretett volna egyetemre kerülni, de ez akkor nem volt lehetséges. Így géplakatos szakmát tanult, majd a „szabadulás” után nem sokkal megérkezett a behívóparancs. Később, talán a legnehezebb időkben, 1944 decemberében került az újonnan szervezett demokratikus rendőrségbe, ahonnan 1949-ben lépett át a közigazgatásba, az akkori Pénzügyi Igazgatóságnál lett adóügyi segéd tiszt, egy évvel később a megalakult tanácsnál, Debrecenben a pénzügyi osztályon találjuk „51-től a megyei tanács titkárságán dolgozik. 1958-tól kilenc évig az akkori biharkeresztési járási tanács vb-elnöke, 1967 óta pedig napjainkig a debreceni városi tanács vb titkára.

Harminkét esztendő telt el tehát a közigazgatásban, gyakorlatilag életének java részét ez a tevékenység jelentette. Így talán érthető, hogy elsősorban ezekről az évekről kérdeztük.

Harminkét esztendőskoromban kerültem Biharke-reztesre. Úgy tartják, ez az időszak adja az emberi alkotóerő legszebb éveit. Nekem az ott végzett munka miatt vált életem egyik legemlékezetesebb szakaszává. Akkorra esett az a most már történelminek nevezhető korszak, amikor a mezőgazdaság szocialista átszervezése jelentette az ország legnagyobb erőpróbáját. Inkább hittük, mint biztosan tudtuk, hogy a munkának meglesz az eredménye. Az idő azóta igazolta a hitet. Persze rögtön szeretném leszögezni, hogy az átszervezés nem afféle emberkeletlen független tevékenység volt. Együtt kellett gondolkodni és cselekedni az emberekkel, megtalálva a leg-helyesebb módszereket is. S

ugyanaz vonatkozik a későbbi időkre is, amikor a frissen megalakult termelőszövetkezetek megerősödtek, megszilárdultak. Mindezzel arra szeretnék rávilágítani, hogy a szocialista közigazgatás soha és semmilyen körülmények között nem lehet azonos az adminisztratív intézkedésekkel. Akár országot for-

Biztonság a munkához

Igy érkezünk el az újabb debreceni évekhez a beszélgetésben. S hogyan történt tizenöt évvel ezelőtt a valóságban?

Akkor már, ha jól emlékszem, két éve nem dohányoztam, de ahogy bekerültem a debreceni városi tanácsba, az volt az első dolgom, hogy kérjek egy cigarettát. Megijedtem, mert bármennyi tanulságot, tapasztalatot is hoztak a biharkeresztési évek, ez a munka mégis minőségében mást jelentett. Az ország egyik gyorsan fejlődő nagyvárosába kerültem felelős posztra. Hogyan szoktam hozzá mégis? Nem restellem bevallani: eleinte — olykor még később is — gyakran jártam munkatársaimhoz, kérdeztem és kérdeztem mindent, amit a régebben itt dolgozó szakemberek részleteiben jobban ismertek nálam. Ennek során alakult ki bennem a meggyőződés, hogy az itt dolgozóakra, az apparátus tagjaira mindig és mindenben támaszkodhatok. Sosem ért meglepetés, hogy nem tudok valamiről, vagy rosszul tájékozottak volna. Ez olyan hátteret, később biztonságot adott a munkámhoz, a párt-és társadalmi szervek, továbbá a tanácsstagok segítségével együtt, hogy — nyugodtan mondhatom — igen nagy örömet jelentett nekem itt dolgozni.

Tisztességgel szolgálni

Aki nem tartja természetesnek az emberi életben bekövetkező változásokat, az elgondolkodhat rajta: nem okoz-e túlságosan nagy töret a nyugdíjba vonulás annak az embernek, aki szinte egész életében a dolgok „sűrűjében” élt.

Ha szabad azt mondanom, nem volt semmi különös oka a betöltött hatvan esztendőn túl, hogy kértem a nyugdíjaztatásomat. Talán még el tudtam volna látni a munkám, de úgy akartam távozni, hogy később ne tehessek magamnak szemrehányást azért, mert esetleg nem tudom olyan erővel és eredménnyel ellátni feladataimat. A közélettől azonban nem fogok elszakadni, nem is tudnék. A város tanácsának továbbra is tagja, a Közalkalmazottak Szakszervezete meglévő bizottságának és a DUSE sportegyesületnek az elnöke maradok. A párt is számít a munkámra. Nem fé-

máló nagy intézkedéseket kell végrehajtanunk, akár mindennapos „apró” ügyeket kell intéznünk, mindig az embert kell látni mögöttük. Mondom ezt akkor is, ha későbbi munkám, a vb-titkári funkció látszatra sokszor száraznak, amolyan tipikus hivatali tevékenységnek tűnhet.

Megtaláltam benne tulajdonképpen mindent: az alkotó és életörömt, az élményt és szenvedélyt, amit csak a munka adhat az embernek.

S ezt életem nagy szerencséjének tartom.

Nagy szerencsémnek tartom mindenekelőtt azért, mert Debrecen város fejlesztésének egy olyan — csaknem három ötéves tervet átfogó — időszakában lehettem szerény részese, amely alatt városunk minden tekintetben óriási mértékben gazdagodott, s ezzel együtt lakosai szebb és jobb körülmények közé kerültek. Nagy szerencsémnek tartom azért is, mert fáradhatatlanul alkotni akaró, nagyszerű emberekkel dolgozhattam együtt mind a tanácsban, annak végrehajtó bizottságában és bizottságiban, apparátusában és a választókerületem lakosai között. Nagyon-nagyon sok szép emléket őrzök a közös munkánkról, erőfeszítéseinkről, a jól végzett munka örömeiről. Elmondhatom azt is, hogy az emberek segítőkészsége adott mindig újabb és újabb erőt a közigazgatásban nap mint nap jelentkező és a rendkívüli feladatokhoz, különösen a tanácsigazgatási munka további fejlesztéséhez, de nem utolsósorban az állampolgárok ügyeinek lelkiismeretes intézéséhez.

lek attól, hogy unatkozni fogok. Soha nem vágytam más-hová, s — biharkeresztési éveket leszámítva — mindig itt éltem. Itt akarom nyugálományba vonuláson utána is a társadalom javát szolgálni, úgy, ahogy erőm és egészségem megengedi. Nekem Debrecen nemcsak munkámot jelent, hanem az életemet is.

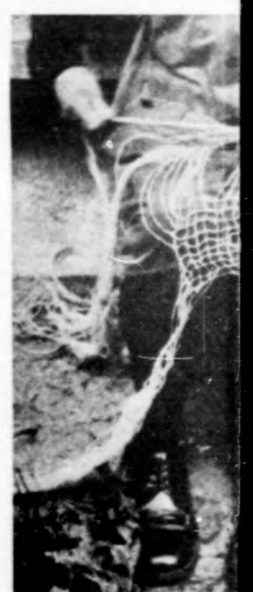
S hadd tegye hozzá az újságíró, aki mások véleményét is ismeri, hogy Debrecen volt a vb-titkára nemcsak a város, hanem annak lakóit is szereti és tiszteli. Ez a titka annak, hogy tisztességgel, emberséggel tudott szolgálni közel másfél évtizeden keresztül felelősségteljes posztján. Meg talán annak is, hogy nap mint nap kívánja azt a tiszteletet, amely nem a funkcióhoz, hanem az emberhez kötődik. S ez nyugdíjas közéleti emberként is vele marad.

T. Szűcs József

BAL
A TI

Nem jól v...
autóval. Mórincz Z...
kellett volna út...
gödni, gyalogosan...
itt, Szabolcs...
ahol egyik falu h...
sikat éri, s az uta...
borulnak az akác...
tikus templomb...
íves boltzatot tá...
Mórincz Zsigmond...
csére vitt volna...
már nem áll ugy...
háza, de emlékez...
berendeztek köz...
lót. „Milyen kül...
—, csak hat és f...
romig éltem ott...
óta sóvárgok...
Ádám a paradics...
leszek!” — mond...
ricz Bálint, s ezze...
a faluját. Az ács...
becsületük volt...
ken. Csodálatos...
házak, templom...
bak épültek szeke...
mán.

A csécei reform...
lom nem első osz...
emlék, csak a has...
dig valami külr...
van. Nevezetes...
helyett erre a sz...
falú, kicsi templ...
kezem legszíves...
tőzkodva felér...
mennyezetéig. A...
az utca felől, s...
karzat, olyan befe...
hogy az ablakna...

Körmösfontás Múzeum anyagából

A túristvándi

BARANGOLÁS A TISZAHÁTON

Nem jól van ez így, autóval. Móríc Zsigmondhoz kellett volna útitársnak szegődni, gyalogosan. Különösen itt, Szabolcs-Szatmárban, ahol egyik falu határa a másikat éri, s az utak fölé úgy borulnak az akácok, mint görög templomban a csücsűves boltozatot tartó bordák. Móríc Zsigmond talán Csécsére vitt volna először, ahol már nem áll ugyan a szülőháza, de emlékeztére mégis berendeztek közelében hasonlót. „Milyen különös — írta —, csak hat és fél éves koromig éltem ott, s ötven év óta sóvárgok vissza, mint Adám a paradicsomban”. „Ácsleszek!” — mondta apja, Móríc Bálint, s ezzel hagyta ott a faluját. Az ácsoknak nagy becsületük volt ezen a vidéken. Csodálatos malmok, házak, templomok, haranglábak épültek szekeréjük nyomán.

A csécsi református templom nem első osztályú műemlék, csak a harangláb, pedig valami különös varázsa van. Nevezetes műemlékek helyett erre a szobányi, vert falú, kicsi templomra emlékezem legszívesebben. Nyújtózkodva felérhetünk a mennyezetéig. Ablakok csak az utca felől, s a két végén karzat, olyan befelé görbülő, hogy az ablaknak ne ütköz-

Körmösfontás — a Beregi Múzeum anyagából

A túristvádi vízimalom

A csécsi templom és harangláb

zenek. Ott még görnyedve is nehéz mozdulni. Döngölt padló, akár Tákoson, a világhíres festett mennyezetű, virágszékű székű templomban. A csécsében semmi dísz, se román kori, se gótikus elemek, de meghitt nyugalom. Naiv festők képein látunk olyat, mint Csécsén a valóságban. Kitalálni, tervezni nem lehetett volna, mert a szűkös valóság teremtette. A Tiszahát élete összefonódott a templomokkal, a szegénységgel. A jobbágyokszékben szabadnak született Móríc Bálint is plepelyt vett feleségül, Csécsén, ahol hatvanhárom ház nézett szembe szoros egymással, ahol végül övé lett a vízimalom — gazdaságának záloga. De lement a búza ára, felrobbant a cséplőgépe, s Móríc Bálintot adóssága fejében letartóztatták, Móríc Zsigmond meg elkerült Túristvádba, Csécsétől délnek.

Istvándiban ma is áll a vízimalom, szépen rendbe hozva, megfelelő vendégfogadásra tervezett környezettel. A Tiszahátan sok malom volt, s ma sok a látogató. Mintha éppen az ellenképe lenne a Dunántúlmalom ez a mocsaras, lápos vidéken felőtt, s hajdani kultúrát emléket őrző táj. De milyen műltra figyelmeztet, hogy román kori, gótikus templomok serege fogad lent Csarodától fent Beregrányig, Csengersimától Nyírbátorig, vagy éppen a most helyreállt Nyírmihálydiig, építészetünk Jakkal vagy Zsámókkal vetekedő remekműveit példázva!

Százán falumúzeumokba kíváncsi csőrök, pajták, pincék, kapuk, csárdák, és a temetők sírjelei. De megbecsüljük-e, amit még rendkívüli áldozatok árán helyre nem állítottunk? Nagygépet elvitte az árvíz néhány éve. Egy-egy kerítés, házhely, falrom árulkodik, hogy alig egy évtizede még virágzó falu állt itt, s most gaz veri fel, s ahová a víz földet hordott: kukoricások, zöldségek. A XIII. századból való temploma kapujáról minduntalan leverik a védővaspántot, ablakait csúzlival belövöldözik, akár a nyírbátorit. Lent, a határ

mentén Csengersima, ez a kicsi község szívesen helyreállítaná saját fából ácsolt harangtoronyát, igaz, nem egyébrét, mint hogy temetésekor meg kell húzni a harangot.

Ezek a haranglábak az ácsmunka remekei. Nem véletlen, hogy a nagy képességű Móríc Bálint ácsnak indult. Beépünk a vásárosnaményi Beregi Múzeumba, s a XVIII. századi jándi paraszt ács, Kakkuk Imre neve fogad. Azt írja ez a múzeum, hogy a környék nevezetessége a tarpai, a gulácsi magas szalmatövis paticsint. A tarpai ház felnagyított fényképe ott áll a múzeum falán s minden jóra való szakkönyvben. De már kiadták rá a bontási engedélyt. Ez a másik példa. Pedig a bentlakók csak lakást, otthon kérék cserébe. Jó lenne, ha nem egyedül a múzeumok őriznék a múltat. A Szathmár, amelyik korszerű, kétszintes épület tudott teremteni termelőszerűket az irodáinak, ott, ahol közel-távol alig akad emeletes ház, és ahol óvják középkori eredetű, Báthori-címeres templomukat, talán meg tudna védeni egy földszintes, szalmatövis műremekét is, akár Csécsén:

Szathmár Vármegyében némely maradványa
Van az aranyércnek, mert itt Felső-Bánya,
Szathmár, Károly, Erőd,
Gyarmat és Nagy-Bánya

— olvassuk ugyancsak Vásárosnaményban, a Beregi Múzeum közelében, az 1980-ban megnyitott állandó iskola-történeti kiállítás Hármaskút-köréből (1772), melyből még apaünk tanulták a földrajzot. Egyetlen iskola-történeti múzeumunk ez, ha a sárospataki gyűjteményét csak részletnek tekintjük. Palatábláktól a fegyelmző pálcáig együtt van itt minden, ami gyermekkorunkat idézi. Ideje, hogy a nagy író és a 48-49-es szabadságharc idején közoktatásügyi miniszter, Eötvös József családjának hajdani házában berendezett Beregi Múzeum és az iskola-történeti gyűjtemény híre elterjedjen. Semmi ből teremtett világ ez, a beregi, a szathmári Tiszahát letéteményese, ahol a takarítónő egy esztendő alatt a múzeumi dokumentációs fotó mestere lett, ahol egyetlen család a kultúra érte mindenese. „Lelke van a múzeumnak” — hallottam nemegyszer, s ez a Csizsár Árpád családjának a lelke, odaadása. Ez is a Tiszahát. És még hányan a névtelenségben, vigyázva a rájuk bízott kultúra örökségére!

De hát kialakult az idegenforgalmi út, tíz perc jut Naményra, a páratlan iskola-történeti anyagra ennyi sem, mert el kell érní a szathmárcekei temetőt, a csónakos fejékhazáját, Kőlcsey sírmelegét.

Koczogh Ákos

Tanulhatunk-e a történelemből?

„A történelem arra tanít bennünket, hogy a történelem nem tanít semmire”, állította Hegel nyomán G. B. Shaw. Ez az álláspont élesen szemben áll a klasszikus ókorból reánk hagyományozott tétellel, amely szerint „historia est magistra vitae”, vagyis hogy a történelem az élet tanítómestere. Már a pelloponnészosi háború tanulságait megörökítő Thuküdidész óta az a meggyőződés adta a tollat, hogy a krónikások, történetírók vagy többségének a kezébe, hogy irásukkal figyelmeztetik az olvasókat, leckét adnak az utókornak, miszerint a történelem nagy és kisebb eseményeinek ismeretéből kiviláglik, egykor mit tettek helyesen, mit helytelenül, s így az uralkodók, hadvezérek, politikusok, sőt a népek okulhatnak, elkerülhetik az elődök hibáinak megismétlődését.

Kétségtelen, hogy az emberiség története bővelkedik az olyan hibákban, rossz számításokban, sőt bűnökben, amiket a múlt, a precedensek ismeretében, a tanulságokat megszívlelve könnyű lett volna elkerülni, illetve megakadályozni; tehát a káros következmények elmaradhattak volna. A rosszul végződő eseményekről, vesztes háborúkról, nemzeti tragédiákról utólag mindig megállapítható, hogy az odavezető út bővelkedett a figyelmeztető jelekben, az érdekeltek bölcsebb magatartásával pedig el lehetett volna hátrítani az előzmények ismeretében kiszámítható következményeket. Hosszú időn át meglehetősen általános volt az a nézet, hogy a történelem közvetlenül fölhasználható ismereteket, tanulságokat kínál, hogy a gyakran ismétlődő hasonló helyzetekben a múlt segíthet az optimális magatartás kialakításában. A társadalmi folyamatok azonban olyan bonyolultak, olyan sok tényező alakítja ki az eredményt, a látszólagos ismétlődések ellenére olyan nagy különbség van az egyes események körülményei között, hogy a megtanult leckeiket hiába is próbálnánk közvetlenül alkalmazni. A történelem példatárként nem válik be, Shaw aforizmája ilyen értelemben érvényes is. A legtöbb eséllyel talán a hadtudományban lehet kamatoztatni a történelmi ismereteket, ezért tanulmányozzák ma is a háborúk, az egyes csaták történetét, de oklani ott is legfőképpen a viszonylag egzakttudományok számító hadvezetés képes, a háborúk okaira és lefolyására nézve egyértelmű válaszokat a múlt háborúk ismeretéből, földézéséből még nem nyerünk.

A történelem hasznosságát valló másik irányzat az erkölcsi tanulságokat emeli ki. Eszerint a múltbeli ember teljesítmények a hősiesség, a helytállás példái lelkesítőek, utánzásra készítetnek, ezért kell velük megismertetni minden nemzedéket. Kétségtelenül van igazság ebben a rokon-szenves nézőpontban, s számos nagy egyéni tett, kollektív fellépés és magatartás írható a történelmi példák hatásának javára. Egyetlen komoly ellenvetést azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni: a történelem bővelkedik az ellenkező irányú tanulságokban is, amikor az önzés, a gátlástalanság, a becstelenség hozta meg a sikert, sokszor nemcsak rövid távon, és sokan ilyen értelemben tanultak is a történelemből. A politika nagy bünyőző gyakran hivatkozik a múltra, annak megfelelő értelmezéséből vették le programjukat, „küldetésüket”, cselekedeteiket — gondoljuk csak Hitler „Mein Kampf”-jának hosszú történelmi fejtegetéseire. Szilárd, egészséges és széles körben osztott értékrendszer esetén azonban föltétlenül érvényesül a jó példák hatása.

Mondhatnánk azt is, hogy a múlt ismeretének fontosságát nem a közvetlen alkalmazhatóság, az egyének és a társadalom magatartásának a befolyalása jelenti, hanem a förtött eset, a történelem elhanyagolásának, nem ismeretének sok esetben bizonyíthatóan káros következményei. Mennyi hódítási kísérlet hiábavalóságát, az elkerülhetetlen változásokkal szembeni makacs ellenállás reménytelenségét bizonyítja a történelem! Vagy mennyi rossz döntés lett volna elkerülhető a történelmi előzmények ismeretében, a múlt elfogulatlan tanulmányozásával. Sokszor csak komolyan kellett volna venni egy-egy agresszor korábbi megnyilatkozásait, nyílt programját, vagy a békéket diktáló győzteseknek ki kellett volna szabadulniuk saját propagandájuk fogásából.

A történelem tanulmányozásának legfőbb értelmét a prakticista elvárások félretételeivel a társadalmi folyamatok megértésében láthatjuk. Ha abból indulunk ki, hogy az emberi társadalom sosem a lehetséges világok legjobbika, hanem állandó módosításra, változtatásra, tökéletesítésre szoruló alakulat. Ha célunk saját világunk megváltoztatása, önmagunk és utódaink életének a jobbá tétele, akkor ehhez föltétlenül ismernünk kell a jelen. Márpedig a jelen társadalom annyira bonyolult, élő, dinamikus képződmény, hogy megértése nem képzelhető el statikus módszerekkel, a jelen egyszerű lefényképezésével. A történelmi előzmények ismerete többek között alkalmas arra, hogy az életet mozgásban, dinamizmusában lássuk, fölismertjük a fejlődési tendenciáinkat — akár a múlt egy adott szakaszát vizsgáljuk, akár kifejezetten a jelen. Ebben a vonatkozásban a közelmúlt általában kétségtelenül fontosabb a régmúltnál, de elsősorban mégsem a dátumok közelsége, hanem az események fontossága, hatássága a mérvadó. A történelem hullám-mozgáshoz hasonlítható, az egyes események, hullámok átadják energiájukat a következőknek, s így a nagyobb hullámok hatása — saját történelmünk esetében például a török elleni hosszú küzdelem — évszázadok múlva is érezhető, kimutatható. Az időbeli kiterjedés mellett fontos a földrajzi távlat is, vagyis egyetlen ország története sem vizsgálható elszigetelten, önmagában, csakis a közelebbi és távolabbi szomszédokéval összetevve. Saját jelenünk és kilátásaink megértéséhez saját múltunk mellett ismernünk kell tehát mások történelmét is. Általában itt is a közelebbi népek a fontosabbak, de a távolabbi, nagyobb hatalmak szerepe, hatása sok esetben döntőben esik a latba, mint a szomszédok magatartása.

Mindebből természetesen nem fakad, hogy a történelmi megismerés akár csak megközelítheti a természet-tudományos megismerés egzaktságát. A társadalomtudományok szabályszerűségei, törvényei tendenciaszerűek, túl sok feltételtől függenek, ezért csak feltételesek, a társadalmi folyamatok csak a fő vonásokban determináltak. Többek között ezért sem vállalkozhat arra a történelem, hogy a múlt tendenciáiból a jövőre vonatkozó jóslatokat, előrejelzéseket adjon. Analógiának a kilőtt puskagolyó kínálkozik: a kilővéskörülményeiből, a röppályából csak bizonyos határig következtethetünk a további mozgásra, s még kevésbé a becsapódás várható következményeire. A történelem folyamata persze jóval bonyolultabb a lövedék haladásánál, már csak azért is, mert emberek csinálják: drámánkat magunk írjuk és játsszuk, még akkor is, ha a cselekmény iránya és fő kontúrjai adottak.

Vajon lehet-e, van-e közelebbi, kézzelfoghatóbb haszna a történelemnek, mint egyfajta relativitás-érzet kifejlesztése, a világ változó jellegének és változások irányának a jobb megértése? Azt hiszem, tanulságunk ez éppen elég, s ha képesek vagyunk a maga sokszínűségében látni a történelmet, akkor az újabb és újabb nemzedékek elkerülhetik, hogy csak a maguk kárán okuljanak, tanuljanak a történelemből, máskülönben túl magas lesz az ár, és túl kevés a tapasztalat.

Jeszenszky Géza

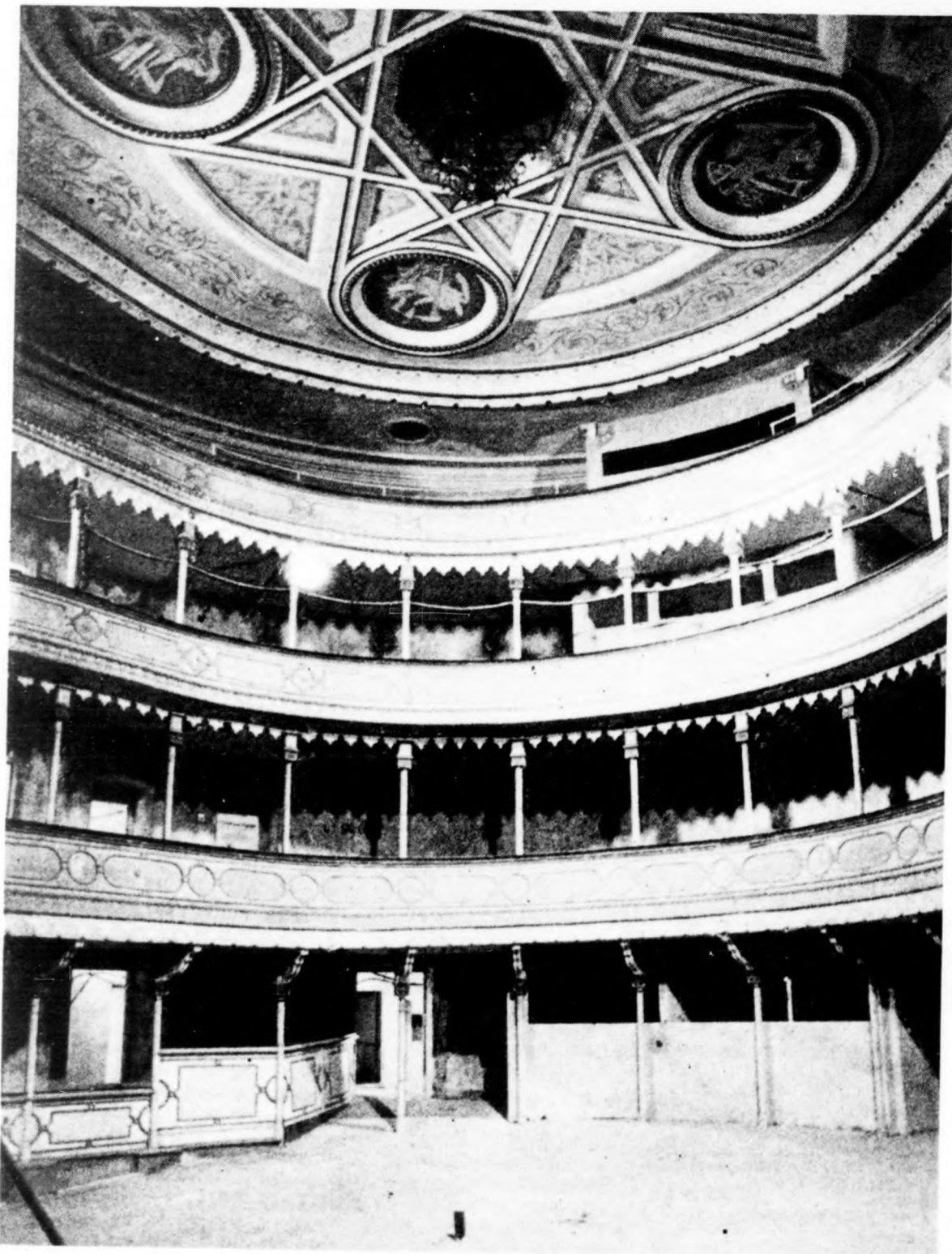
ÖLTÖZTETIK THÁLIA OTTHONÁT

Fotóséta a palánk mögött

Deszkakerítés övezi Debrecen szívében a Csokonai Színház épülettömbjét. Nem a világot jelentő deszkák ezek — azokon, lassan két éve már nem színesnek, hanem építők dolgoznak, akik öltöztetik, öltöztetik Thália otthonát. Az új „köntös” a jövő évad kezdetére készül el, noha: még sok igazításra, alakításra van szükség. A palánk deszkái egyelőre jótékonyan takarják a járókelők szeme elől a 84 millió forintot felemésztő felújítás munkálatait, amelyeknek mint generálkivitelező a Haj-

dú megyei Állami Építőipari Vállalat az irányítója.

„Idegeneknek tilos a belépés” — tartja távol a figyelmeztető tábla felirata a kíváncsiskodókat a nehéz tereptől. A felvétel terület kapuja is csak addig nyílt meg, amíg fényképezőgéppünkkel bekukkantottunk a felújítást végzők közé. Így is nehezen igazodtunk el a háromszáz helyiséges épületben, amelyek jelenlegi állapotáról képeink „beszélnek”.

A nézőtér új betonlapozatot kapott

Függöny helyett egyelőre még állványok takarják a színpadot

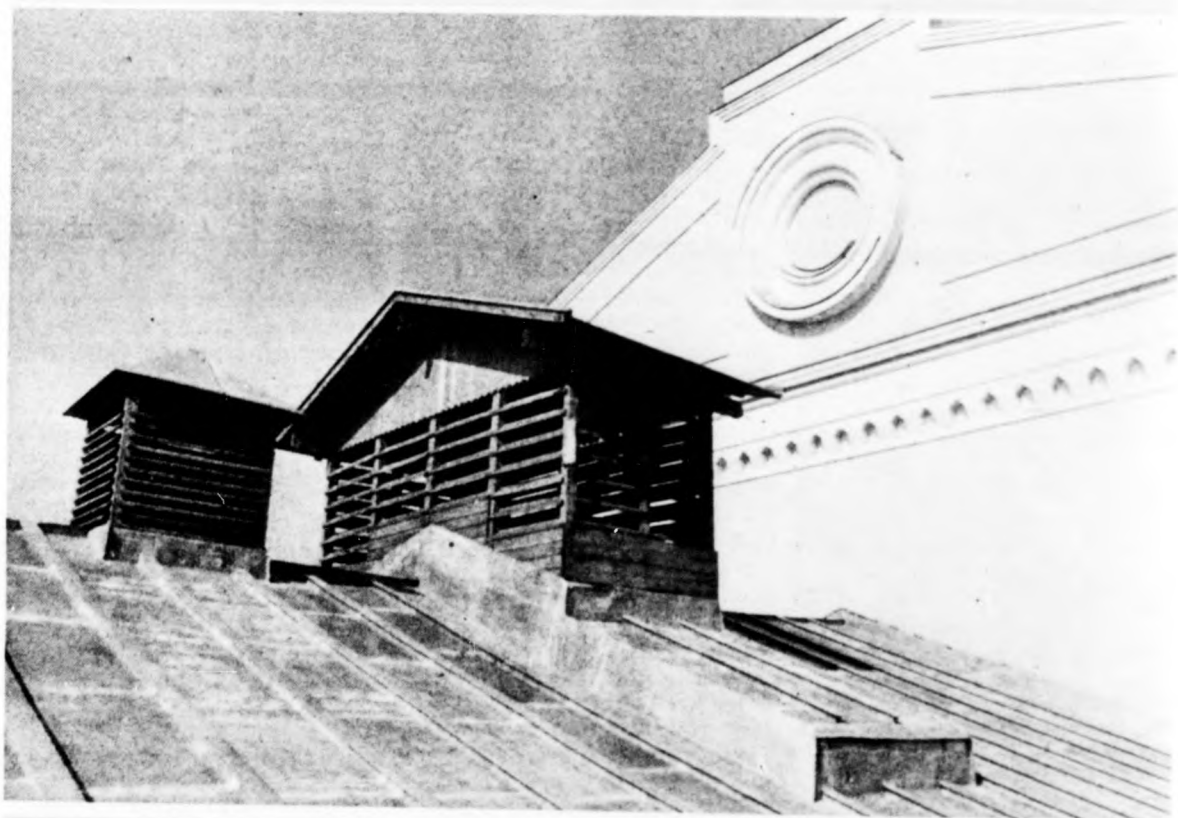
A homlokzat kialakítása a Debreceni Ingatlankezelő Vállalat feladata

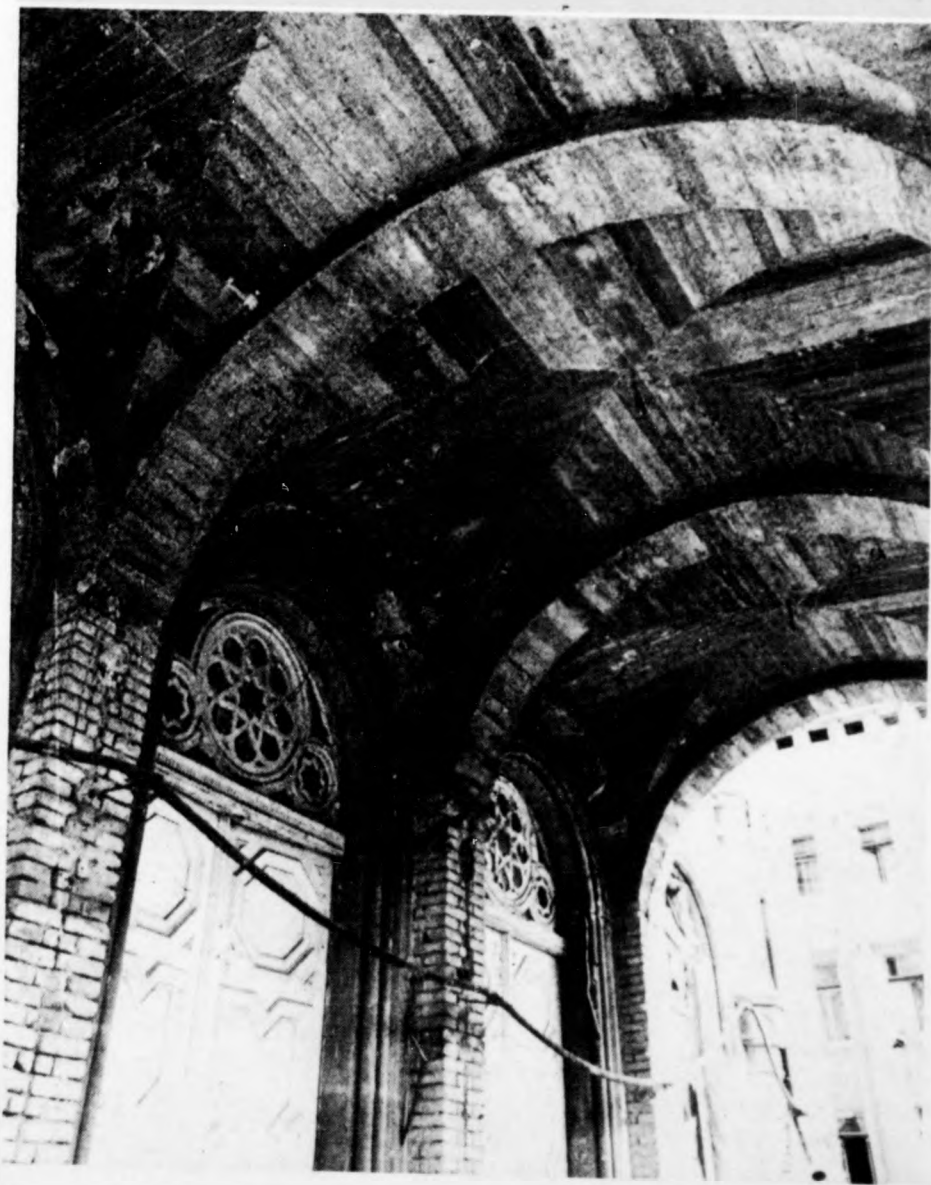
Az épület hátsó traktusában megkezdődött a belső vakolás ...

... és a tartószerkezetek festése

A zsinórpadlások szak- és szerelőipari munkálatai folynak

Elkészült a tetőszerkezet. Képünkön az új szellőzési rendszer egy részlete látható

Eredeti formájában állítják helyre a színház főbejáratát. A kocsifeljáró új betonboltozattal erősödött

Nem

Fazek

— Ötvenegy év rong a kezem alatt idősebb Fazekas udvari fazekas hangon. Most az a gép, mert az alk a lakásba egy p Ferenc fia szer szekrény körül, a sára nyúlunk a p Fazekas Lajos go pár pillanatra v nek a múltba.

— Tizenkét éve mindig ezt csin felöltözték nyárt tizáltam”. Mert nem ment ilyen edény. Persze a s

Nevet a család jabb Fazekas Laj én kéresemre jöt házhoz. Idősebb F jost ugyanis arra uttal, hogy beszél de Lajosról ne, F Fazekas Lajost it földön egyaránt. Beszéljünk Ist mind többet hall és Ferencről, aki le a szakvizsgát.

— Szerencsés gyerekeimmel — járóban a nyugd — Családomban száz éve minden így hát nem szak után sem a lány hogy a Népműve ipari Szövetkezet sincs rajtam ki három gyermeke mesterséget. Pedt tettük őket, elhí kislány is fazeka ni, de őt végül nem nőnek való. Így aztán ő peda Kíváncsi lenne jellemezné az éde it.

— István 1949-b A három fiú köz rában ő volt a fizikailag. A mun mindig szerete, zást jól bírta. A ben volt ipari ta pesten szabadult cai iskolában. H kitotta egyéni st

Istvánt illeti a — Gyermekkor tudtam, hogy fa ez el volt döntve ködtem a pály

Film

Ha valamik zad végén sz nija vagyok s sének, a kezd leg egyáltalán hető — pró akkor is filmrajongó Pedig abban leg csak burk tettek, rövid, ces, csupán h mokát tartal mény és forr szempontjából silány művec sokan voltak rakoztak ezek — és az én sz nőtt volna a ra, annak elle ismerem: ezek sokszor túlság ak, számtalan előre sejtett rogatnak. M ezeket a filme retek nevetni beri élet alap nek érzem a mort, mindaz művészet út vittek.

Jól szórak Corbucci ... dűhbe jövünk jén. Helyzet teletűzdelt vé ez, ahol a re kolja határoza a szórakoztata

Nem szakad meg

Fazekaséknál Nádudvaron

— Ötvenegy éve forog a korong a kezem alatt — mondja idősebb Fazekas Lajos nádudvari fazekas természetes hangon. Most azonban pihen a gép, mert az alkotó áthívtott a lakásba egy pohár italt. Ferenc fia serénykedik a szekrény körül, az ő biztatására nyúlunk a pohárhoz is. Fazekas Lajos gondolatai egy pár pillanatra visszaröppennek a múltba.

— Tizenkét éves korom óta mindig ezt csinálom. Igaz, felnőttként nyárban „parasztizáltam”. Mert akkoriban nem ment ilyen jól a feketeedény. Persze a sertés ma is

megvan. Márcsak egészségügyi szempontból is kell az, tudja, másféle mozgást végez így az ember. Hiszen egész nap csak görbül a korong mellett — magyarázza.

Bólintok. A mester pedig szemléletes példával folytatja.

— Vajon mekkora tömegű lenne az az agyag, amit feldolgoztam, amit edényé formáltam életemben? Úgy 15–16 köbméter évente, vagyis 200 mázsa. Azt szorozzuk meg mondjuk ötvennel. Te jó ég, hisz az egy kisebb domb lenne...

Az apa fiairól

Nevet a család, köztük ifjabb Fazekas Lajos is, aki az én kérésre jött el az apai házhoz. Idősebb Fazekas Lajost ugyanis arra kérem ezúttal, hogy beszéljen fiairól, de Lajosról ne, hiszen ifjabb Fazekas Lajost itthon és külföldön egyaránt jól ismerik. Beszéljünk Istvánról, aki mind többet hallat magáról, és Ferencről, aki tavaly tette le a szakvizsgát.

— Szerencés vagyok a gyerekeimmel — mondja előljáróban a nyugdíjas mester. — Családomban legalább kétszáz éve mindenki fazekas, így hát nem szakad meg ezután sem a lánc. Az biztos, hogy a Népművészek Házipari Szövetkezetében senki sincs rajtam kívül, akinek három gyermeke folytatná a mesterséget. Pedig nem arról tettük őket, eliheti. Még a kislány is fazekas akart lenni. De őt végül lebeszélte, nem nőnek való szakma ez. Így aztán ő pedagógus lett.

Kíváncsi lennék, hogyan jellemezné az édesapja a fiait.

— István 1949-ben született. A három fiú közül gyerekkorában ő volt a leggyengébb fizikailag. A munkát azonban mindig szerette, a korongozást jól bírta. A szövetkezetben volt ipari tanuló, Budapesten szabadult a Práter utcai iskolában. Hamar kialakította egyéni stílusát, hiszen

a „piacon” a hozzáértők megtudták különböztetni, hogy melyik edényt csinálta Lajos vagy István. Általában a nagyobb és ősbibb formákat kedveli. Ferenc? Ő 1955-ben született, szorgalmas, szakmailag törekvő, kísérletező ember. Állandóan elégedetlen önmagával, mert igényes. En az hiszem, a két kisebb fiáról elmondhatom, hogy szerény emberek. De hát nehéz nagyon így apránként összeszedni a tulajdonságaikat. A gyerekeket én tanítottam, de arra lennék legbüszkébb, ha többre vinnék, többet tudnának mint én. Iskoláztattuk őket, járhatták az országot, a mesterség feltámadása, a népművészet és a népi iparművészet megújulása a szemük előtt játszódott le. Hol állt a lakáskultúra a mi időkben! Hol voltak nekünk kiállítási lehetőségeink!

— Nem jártunk mi múzeumba — szólal meg Fazekas néni, aki minden szót mérlegel, minden kijelentést átél.

— Négy gyereket neveltünk. Ha felálltunk a műhelyben a munka mellől, valamelyikünk máris megszólalt: „Itessük” a malacot! Ez volt! Az a jó persze, hogy nekik már jobb volt, könnyebb volt. Habár a mi gyerekeink dolgoztak a tanulás mellett. Az volt az elvünk, hogy jó korán hozzá kell szoktatni a gyereket a munkához.

„Kétszeres” fazekas

Istvánt illeti a szó. — Gyermekkoromtól fogva tudtam, hogy fazekas leszek, ez el volt döntve, nem kütködtem a pályaválasztással.

Szerettem csinálni, azért. Szeretem ma is, izgat, hogyan lehet az agyagot formálni, mit lehet belőle kihozni. Nem általában az anyag foglalkoz-

a lánc

dött körülöttünk, s folyton mondogatta, „papám, segíték.” Ha én még élnek, akkor fazekas lenne belőle is... Mert különben érdekes kérdés ez, öröklés meg tanulás. Tanítani csak szigorral szabad, de csak azt, akiben megvan a hajlam. En szigorúan tanítottam a fiaimat, de arra mindig vigyáztam, hogy a sikerélményüket meghagyjam nekik.

Most a legfiatalabb fazekas, Ferenc monológja következik.

— Nem hiszem, hogy volt életemben egy pillanat is, amikor másra gondoltam, mint a fazekasságra. Hajdúszoboszlón érettségiztem, majd el kellett volna mennem egy központi műhelybe megtanulni a keramikus szakmát, mert újabban ez az előírás. Ezt azonban nem vállaltam, mert a fazekasságot egy keramikumhelyben nem lehet igazán megtanulni. Ezért a másik utat választottam: négy évig voltam segédmunkás édesapám mellett, vagy egyéni felkészüléssel. A vizsgát tavaly tettem le a kis-hajmási keramikumzomban. Nagyon izgat, hogy mit lehet ebből az anyagból kihozni. Rengeteg gyakorlásra van szükség, különösen a korszót és az öblös vázát nehéz megformálni. Engem érdekel az elmélet is, sok könyvet forgattam, eddig jártam népművészeti szabadegetemre. 1977-ben a harminc éven aluli keramikusok versenyén elnyertem a „Szakma Kiváló Művelője” címet. Am azt a szakmát hat év alatt nem lehet elsajátítani.

Sáfarkodni az örökséggel

Ifjabb Fazekas Lajos veszi át a szót.

— Kevés gyerek mondhatja el magáról, hogy már az apja életében örökölt. Mi három elmondhatjuk. Örököltünk egy csodálatos mesterséget, s az már a mi gondunk, hogyan tudunk ezzel az örökséggel élni, saférkodni. Nagyon sok múlik azon, mennyire tiszteljük ezt az örökséget. A kor, amelyben élünk, kedvez a népi iparművészetnek, tehát van mód arra, hogy továbbfejlesszük azt a tudományt, amit nádudvari fazekasságnak neveznek. Ennek azonban az a feltétele, hogy az ember minél tökéletesebben sajátítsa el az alapokat, a hagyományokat, s aztán rugaszkodjon el tőlük,

ugyanakkor maradjon hiteles a forrásokhoz. Egyszóval csodálatos, de kutyanehez örökség ez...

Bücsűzől megkérdeztem idős Fazekas Lajost, nyugodt-e, ha a fekete-kerámia művészetének jövőjéről gondol?

— Ne nevezük művészetnek, még elbizakodottságnak tűnne. Ha az ember bemeleg a múzeumi raktárakba, meglepődik azon, hogy mit tudtak az elődeink ötven, vagy száz évvel ezelőtt, pedig ők nem a művész, csak a mester névre tartottak igényt... Ami a jövőt illeti, a bennem bujkáló érzés több mint nyugodtság: öröm.

Bakó Endre

Filmnapló

És megint szórakoztunk

Ha valamikor a múlt század végén születtek, és tanúja vagyok a film születésének, a kezdeti — művészi — egyszóval nem értékelhető — próbálásoknak, akkor is menthetetlenül filmrajongó lettem volna. Pedig abban az időben főleg csak burleszkokat készítettek, rövid, tíz-tizenöt perces, csupán helyzetkomikumokat tartalmazó, cselekmény és formai megoldás szempontjából meglehetősen silány művecskéket. Mégis sokan voltak, akik jól szórakoztak ezeken a filmekben — és az én személyemmel is nőtt volna a rajongók táborára, annak ellenére, hogy elismerem: ezek az alkotások sokszor túlságosan bárgyúak, számtalan esetben már előre sejtett poénokat durrogatnak. Mégis szerettem ezeket a filmeket, mert szerettek nevetni, mert az emberi élet alapvető szükségének érzem a derűt, a humorot, mindazt, amit a filmművészet úttörői vászonra vittek.

Jól szórakoztam Sergio Corbucci „... és megint dühbe jövünk” című filmjén. Helyzetkomikumokkal teletöltött vérből komédia ez, ahol a rendező nem titkolja határozott szándékát, a szórakoztatást, és nem ta-

gadja azt sem, hogy ötleteinek egy részét a klasszikusoktól vette. Anyyira nyíltan vállalja az előzőkkel, s feltételezhetőleg példaképpel való azonos gondolkodást és célkitűzést, hogy filmjébe még olyan hagyományos ötletet is belevesz, mint a tortacsata. Mindössze annyi különbséggel, hogy nem a torta repül, hanem az egyik szereplő feje érintkezik — külső beavatkozás következtében — a tejszínhabbal dúsan ellátott süteménycsodával. S mivel ez a finom csemege eredetileg Charlie-nak, azaz Bud Spencernek készült, hatalmas természet ismerősünk nem nézheti télenül az eseményeket — és dühbe jön.

Most, Sergio Corbucci filmje alapján éreztem először hasonlóságot Bud Spencer és a hajdani burleszk nagy sztárja Pan, azaz Oliver Hardy között. Kétségtelenül inkább csak hatalmas természetű, rendíthetetlen erejűk azonos — jellem és szerencse szempontjából már eléggé távol állnak egymástól. Hiszen Pan — ereje és esze ellenére — mindig a rövidebbet húzta a kacagató történetekben, Bud Spencer viszont mindenhol és állandó jelleggel győz.

Sergio Corbucci filmjében a népszerű sztár nemigen emlékeztet korábbi nagy sikerű szerepére, a Piedonéra, főleg azért nem, mert Charlie-nak jelleme és némi előlete van. Továbbá már nemcsak verekedni és ellenfelein győzedelmeskedni látjuk, hanem veszténi is — persze nem kell megjedni, nem olyanokkal szemben kerül ki időnként vesztesként a párharcból, aki a rossz emberek közé tartozik; Johnny, azaz Terence Hill személyében nemes és a jó ügy érdekében küzdő ellenfélre akad. Mintha maga Bud Spencer is örült volna annak, hogy kiléphet a már megszokott alkatából, s nem kell mindig okosnak és csalhatatlannak lennie, hogy időnként kicsit nehéz felfogásúnak bizonyulhat, s érzelmei révén még alaposan is rázhatják — vagyis mostani szerepében kezd hasonlítani a valódi emberi tulajdonságokkal rendelkező hőshöz. Ez természetesen Sergio Corbuccinak és a forgatókönyv íróinak az érdeme, akiknek sikerült egy olyan figurát kitalálniuk számára, melynek életre keltésében végre színesi képességeit is bemutathatta. Terence Hill viszont változatlanul szimpatikus, to-

vábbra is uralkodik mindenkit meghódító mosolyával és agyafúrtágával nemcsak ellenfelein, hanem a közönségen is.

Az azonos szándékú és célú alkotásokhoz hasonlóan ebben a filmben is rengeteget verekednek, de a pofonok, a mérhetetlenül nagy erővel adott ütések ellenére a film a lehető legtavolabb áll az önmutogató brutalitástól: vér egyáltalán nem folyik, csont még véletlenül sem reped, hullá egy darab sincs, s az emberek a fergeteges ütésektől maximum meglepődnek, esetleg egyetlen percere harcképtelenné válnak, de sohasem szenvednek. Ezeknek a verekedéseknek gondosan kidolgozott koreográfiája van, amely a groteszk elemeket hangsúlyozza ki, úgyelve arra, hogy a jeleneteknek mindig csak humor legyen és sohasse tartalmazzon kegyetlen mozzanatot.

Sergio Corbucci filmje kellemesen elszórakoztat, gondtalan kikapcsolódást jelent — igaz egy-két év múlva már halvány emlékként sem fog bennünk élni Charlie és Johnny története, de az olasz rendezőnek is ez volt a célja.

Sümei Anikó

Az ördög bennünk van

Történelmi modelldrámát választott évadnyitó prózája bemutatón a Csokonai Színház: a Kölcsény Művelődési Központ színháztermében John Whiting angol szerző 1961-ben keletkezett Ördögök című háromfelvonásos tragédiáját vittek színpadra Balogh Gábor rendezésében.

Itt és most nem lényegesek számunkra a mű keletkezésének körülményei. A korán elhunyt szerzőről is elég annyit megemlíteni, hogy a második világháború utáni angol dráma egyik ígéretként tartották számon. Az Ördögök a középkor végén Franciaországban játszódik, ahol egy Grandier nevű pap szabados elveivel magára vonja ezúttal főnöknőjének figyelmét, majd végül — miután a hölgy sikertelen kísérletet tesz megismerésére — ördögösség vádja miatt áldozatul esik az ellene szövetkezett erők ármánykodásának.

Mielőtt bárki föltenné a kérdést, hogy mi ebben a ma emberek számára érvényes, hadd bocsássuk előre, hogy nagyon is sok: az ördög ugyanis bennünk van. És még jó, ha Lucifernek hívják. Ez a Grandier valójában lázadó: szembeeszik az egyház dogmáival, a túlzottan központosított hatalommal és önmagával is, amennyiben lázadásának különböző formái egyetlen célt szolgálnak: az általános rendeződés, a végső ok, az abszolút igazság — tehát az Isten keresését. Tragédiája az, hogy végzetes nem tudatosan vállalja „bűnei” miatt éri; koncepció per áldozata lesz. Nem a kor erkölcsi és politikai normáival szembenálló, az ember test és lélek természetes jogait vállaló magatartása válik bukásának okozójává, hanem közönséges hatalmi érdek: az amúgy egymással vetélkedő egyházi és világi erőknek a status quo fenntartására szövetkező hideg akciója. A diktatorikus struktúra kizárólagos hatalmát biztosító stratégia kezében pusztán szólam, taktikai lépés a hit, igazság, humánus hirdetés. Nyilvánvaló, hogy ezt a világot az önnön kategóriába meredevett ideológia uralja, amely megsemmisíti a világi végrehajtó hatalomnak azokat a szabad gondolkodású képviselőit is, akik önálló véleménynek mernek hangot adni.

Az erős, sok szálon futó, összetett drámájú Ördögökkel, mint minden történelmi parabolával szemben az az alapvető kérdés, hogy elvont tetteit mennyire képes életes helyzetekben, emberi viszonylatokban megjeleníteni a színpadon. Nos, a Csokonai Színház előadása — sajnos — nem tudta meggyőzni a nézőt a mű aktualitásáról és értékeiről, jóllehet nagy műgond és erőfeszítés érződik létrehozásában.

A hiba egyik okát a mű dramaturgiájában kell keresnünk. A mozaikszerű, filmes építkezés — amely olvasva szervesen és logikusan bontja ki a drámát — a 3-4 perces színpadi jelenetek egymásutánjában mechanikussá, formálissá válik. A jelenetek sokszor egymás után és nem egymásból következnek, a néző csak kapkodja fejét a gyakori helyváltások miatt. Pedig Balogh Gábor igyekezett a kitűnően megtervezett teret (az előadás közegét megszabó díszletek és jelmezek Pilinyi Márta tehetséges munkái) a lehetőségek szerint a legváltozatosabban bejátszani. Szinte megkomponálta az előadás formáját: a helyszínek pergő váltogatása, a kifejező zenei átkötések, a világitástechnikai megoldások olajozottan működő színházi gépezet feltételeznek.

De ezenkívül mintha nem maradt volna ereje a dráma kibontásához. A hatásos expozíció után hamar megtörik az előadás lendülete, a rendező figyelmét a jelenetekben rejlő feszült belső viszonylatok ábrázolása helyett mintha a helyzetek látványos megjelenítése kötne le. Ugyan szemmel láthatólag arra törekszik, hogy a darab valamennyi gondolati szálát kifeszítse, de ehhez már hiányzik az átfogó szervezőerő és elképzelés, s a színészi játékok sem sikerülnek következetesen és egységesen a mű szolgálatába állítani. Az Ördögök bonyolult drámai szövetéből jószíval csak az apák és — bizonyos mértékig — a pap cselekedeteit motiváló szexualitás kap megfelelő hangsúlyt, de ez is a többi rovására. A darab problematikája így elveszti dimenzióit, az erőltetett részletek nem formálódnak katartikus hatássá egészzé. Egy produkciót figyelünk, amely a végére szinte teljesen jelentéktelenné válik.

A kudarcban — mert egy művésztől szánt előadás sikerételenségét annak kell neveznünk — nagy része van a sablonos, avitt színészi játéknak. Ezen azt értjük, hogy a szereplők nem a szituációkban megnyilvánuló viszonylatokat jelenítik meg színesileg, hanem azt, ahogyan megítélésük szerint az ilyen szituációkban színészként játszanuk kell. A darab főszereplője Csikos Sándor. Ezt az évadot is komoly feladattal kezdte tehát, ami — bár szinte sértés ílyet manapság leírni — alighanem meghaladta erejét. Grandier-je mint ember, mint pap és mint filozófus is súlytalanabb a kelleténél, csak szerelmével igazolja rendkívüli jellemét. Ezt érezni látszik a színész is, s ennek ellensúlyozására olykor külsőlegesen eszközökhöz folyamodik. Néha érdekes módon meghatódik magától. Az első két részben egyébként ezzel együtt jól helytáll, de a harmadik, szenvedéseket hozó felvonásban kiderül, hogy nem tud felőni szerepének monumentalitására.

Vádlója, Bökönyi Laura, ezzel az alakítással mutatkozott be Debrecenben. Erzékeny, tehetséges színésznek tűnik, de alkatából hiányzik a Johanna nővér alkatából következő kegyetlenség és könyörtelenség. Emiatt az „ördögös” jeleneke váltásait sem képes megfelelő színékek érzékeltetni; nem hisszük el, hogy képes másoknak ártani. Ennek ellenére érzékeltes megjelölést erővel bír.

Korcsmáros Jenő sebésze talán az előadás legjobb alakítása. Kevés gesztussal teljes jellemet ábrázol: az emberi lény végő titkait rögeszmésen kutató, kollaboráns való felcserben a 20. század hasonló kísérletezőinek félméletes képzetét tudja kelteni.

Az ördögűzésből tökélet kovácsoló Barré atyát következetesen felépített szerepben kelti életre Sarkózy Zoltán. Játéka mögött érződik, hogy a színész igyekszik tökéletesen azonosulni a megformált figurával. Az állandó magas hőfokon tartott izzás azonban egy fokon túl már a modorosság zavaró érzeteket hat; az ellenpontozást — mint a többi szereplőnél is — rendezői utasításoknak kellett volna szigorúbban érvényesíteni.

Újfont kisse cinikus, léha, romlott jellemet kell alakítania Rosta Sándornak a királyi család képviselőjeként. A fiatal színész ezúttal is igen jól oldja meg szerepét, képes karaktert, súlyt kölcsönözni neki, „viszi” az egyébként is fontos jelenetet. Kóti Árpád epizód szerepét kapott: csatornatisztítóként a mélyből időnként feljön a felszínre, hogy Grandier beszélgetőpartnosa lehessen. Ilyen gondolkodó közti tisztaság alkalma-zottakat ma is szívesen látnánk. Sárady Zoltán valódi „franciás” kormányzó pompás bőséges ruhája s maszkja révén. A hatalom birtokában még város és nagyvonalú; a hatalom elvesztése után összeomlása kevésbé hiteles. Vándor Éva viláldzó érzékisége életet lehel a nyiladozó szerelmét vállaló tisztas polgárlányba. Vannak szép, íhletett jelenetei, de néha beleesik a színpadiasság csapdájába. Alakítása előrelépés pályáján. Lépesei Tibor mint királyi különmegbízott rövid, pattogó mondatokban képviseli a hatalmat. Kicsit egysíkú a szentvelenség, a figura pozíciója árnyaltabb ábrázolást kívánt volna.

Karakter volt Bán Elemér ügyes, modorosnak hatott Zsolnay András gyógyszerész. Csernák János főelőjárója, Sz. Kovács Gyula püspöke. Misonn atyáként túlságosan visszafogottan játszott Porcsin László és hamis volt Kiss László Ambrus atyája. Grandier kedvese volt egy jelenetben Gedav Mária. Az apácázárda elfojtott szexualitással terhes levégőjét jól érzékeltette Bálint Mária és Wittchen Veronika.

Turi Gábor

JÓZSA JÁNOS:

Olaszországi vázlatok

FARKAS OSZKÁR VERSEI

Vázlatrajz Anyám életéhez

Anyám szívéreborulva alszik. Neszez a csend,
moccan, felsikít. Szólija halott Apám.
Gyufáért matat, gyertyát gyújt, gubbaszt hajnalig.

Hányszor vert vissza a kutyahúség ebbe a cselédsor életbe
nyomorultak közt egynek lenni? Szakadásig végezni a munkát,
mely fillért sem ért. Kenyérjegyért, marék sóért, lisztért
a bolti lépcsők álmaid is kirabolták. Hányszor húzták
le arcod előtt a redőnyt, elfogyott! Te hiába sírtál.
Mi volt a bér kutya-húségédért? Életbe maradásnyi remény?
Kiszikkadt, üres melled gyermeked szájába adhasd?

Summása te a szerelemnek, szakadásig gürcölő cseléd!
Kit mindig a muszáj-kötelesség, nem a szerelem ejtett
teherbe. Hányan is voltatok? Hányan is vagytok még!
Ki vétett számba? Ki készült lajstromot? Közülünk
fel ki kiállt; Az én Anyám! Az én Anyám! Hittelül
ki adja szívének ujjlenyomatát? Ki az ki így motyog;
van Szeretet Ház. Róluk készül-e lajstrom, kimutatás?

Szél fúj, hűvösödik már. Megfázol Anyám.
Húzódnak közelebb, add meleg kezéd.
Mégfázadt lásd megint a szemem. Aludjunk.
A munka végezetlen holnap is ránk vár.

Igy élek

Mindig is az volt; pokoljárás. Minek áltatni magunkat.
Ez kenyérre, ez tejre, ez szappanra fogunkhoz verve
minden garast így éltünk. Az isten sem tudta volna
jobbban elvégezni az életbenmaradás mindennapi számad-
sait.

Mindegy hová! Az ég pendeje alá, a hűsszínű felhők
hasadékaiba, a gondok égő tűzfalaiba, a fájdalmak
megkövesedett tisztaiba, mindegy hová költözöm.
Igy élek. Fogamhoz verve a cselekvés, történet,
létezés mindennapi számadásait.

Akkor majd elmegyek

Félek, félsz te is. Hallom, hogy futyülsz
a sötétben. A szád kifehérszik, tenyeredből
elfutnak az erek. Cserbenhagynak, mint annyian.
Mégkérsz és én elmegyek. Elviszem neked az
Asszonyt, hogy ölebe kérve magam újra elmondjam
a kifosztható szíriusi temetők helyett ivóedények,
tálak, kanalak kellene, hogy Leányaink, Asszonyaink
kezé el ne száradhasson, mert értelme kell a
mozdulatoknak.

Akkor majd elmegyek. Egy közületek. Elviszem
neked az Asszonyt, hogy elhidd és mindenki el
elhited: ivóedényekre, tálakra, kanalakra van
szükség, miket kezünké, szánkká égetünk.

Személyes szolgálomul

Hazából örökös részem; szembogárnyit.
Gondomból bánomerdőnyit. Harcumból
csatatér-arcom, három gyereke magamból.
Szemben veled egy üres helyet, egy karéj
kenyeret, madarak beszakadt lábnyomát,
születésed előjogát, a felejtendő testvérből
a felebarátot személyes szolgálomul
rád hagyatékolom.

SZÉKELYHIDI ÁGOSTON:

Kupameccs

Ezen a meccsen dőlt el, melyik csapat jut tovább a Nyári Kupában.

Kora délután ugyan sűrű zápor kerekedett, és a sötét, gomolygó felhők további esővel fenyegettek, öt órára mégis megtelt a lelátó. Főleg az egyetemek oktatói és hallgatói ültek a siktára koptatott, nyirkos, ócska padokon. Az alföldi nagyváros egyetemének közös csapata fogadta ugyanis ellenfelét, a szomszéd kisvárosból.

A kisvárosi csapat jobb-szélsője sokáig bajlódott az öltözködéssel. Utolsóként ment melegíteni. Igazában azt szerette volna, ha nem állítják be erre a meccsre: elsőéves egyetemista volt, és nem tudta, hogy viselkedjen az egyetemi pályán, az egyetemi csapat ellen játszva.

De az edző meggyőzte: — Veled vagyunk tizenegyen. Nem röhögthetsz ki minket, hogy kupameccsre tizenen jövünk. A tartalékok mezét is két szurkoló veszi fel, hogy lássák a tudós urak, nem vagyunk rosszul eleresztve — mondta biztatóan, és még józanul.

Az első félidőben jobbról balra játszott a csapat. Így a szélső a letától távolabbi oldalán futkározott. A gyepecs névvel volt a labda kiszámíthatatlanul csúszott és pattant, a stoplis cipőkre súlyos, sáros fűcsomók tapadtak. Mindenki igyekezett, de

senkinek se sikerült semmi. A játékosok menetrendszerűen egymásnak rohantak, persze, akaratlanul, miközben a labda messze gurult tőlük. Többnyire túl a vonalakon.

A szélső legalább húsz partdobást hajtott végre, a labda gyakrabban volt a kezében, mint a lába előtt. Az egyik dobásnál megcsúszott, hanyat esett, majd oldalra hemperedett.

— Ni csak, ez meg nálunk elsőéves — hallotta az állóhely irányából.

— Nagyon vonzódik a fűhöz — tódította valaki. — Megszokhatta a hazai kövér legelőket.

A szélső még fektében fölismerte a híres történészt, a bölcsészkar professzorát, és két elmaradhatatlan tanársegédét. A megjegyzéseket a tanársegédek tették, akik a professzor oldalán álltak, és napraforgóhéjat köpködtek.

Hosszú szünetet tartottak. Nadrágot és mezt cseréltek, a stoplikat tisztogatták, igazgatták az izzadságszagú, fülledt öltözöket.

Közben az edző taktikai utasítást adott a vidéki gardának.

— Ügy bámultatók a lasztit, mintha meg akartátok volna lékelni. Pedig nem kell, hanem rágni kell. Rágni, vágni — állapította meg.

— Kapura kell rágni, mert

ÉRTSÜNK SZÓT!

Kalandozás Füred körül

Lapunk ez évi 192. számában „Füred lesz Tiszafüred címmel érdekes szép tudósítást olvashattunk a Tiszapartj községről. A cím nyilván azt célozza, hogy a kiskörei vízlépcső megépültével Tiszafüred fűredé, azaz fűredőhelyé válik.

A Füred név nyelvünk legidősebb rétegeiből származik! Első írásos előfordulása 1093-ból adódik Fyred (Balatonfüred) formában, és Firednek olvasandó. A későbbi Fyured lehet Fired is meg Füred is, de az 1459-ből való Fured már kétségtelenül Füred. Etféle fűred a mi Tiszafüredünk, és ilyen fűred Kaposfüred is.

Ezeknek a Fűredeknek azonban történetileg nincs közük a cím sugallta fűredhez. Nem a fűrdik ige származékai! Alapszavunk a fűrj, firj „coturnix” madárnév, amelynek a régiségben igen gyakori volt a fűr és fir változata is. Balassi főrjnek mondja, a népyelvben pedig fűrgy alakban is előfordul.

Helynévként gem volt ritka ez a nevezet. Fűr, másnéven Fűrmonya (Fír, Fírmonya) a XIII—XIV. sz.-ban lakott hely Komárom m.-ben (mony=tojás), Fűrsziget szintén komáromi helynév. Fűr nevű település volt Szerém, az egykori Valkó vármegyében is. A Váradi Regestrum „de villa Firu” 1216-ból származó kifejezésében szintén (Fűr(j) nevű faluról lehet szó.

Ezek a földrajzi nevek a fűrök, fűrjek hajdani nagy bőségére mutatnak.

A régiségben előfordul a Fűr személylén is. Ez arra utal, hogy viselője a fűrj fogásában jeleskedett. A ma élő Fűrök bizonyára hajdani fűrjészek leszármazottai.

A Füred helynévünk is a fűr(j) madárnév -d kicsinyítőképzős származéka. Ez a -d képző hajdan helynévképző is volt. Ártánd ártánnyal adózott a garamszentbenedeki apátság, Báránd a Nagy-Sárrét virágzó juhászatára emlékeztet, a ladányi Makkod valaha gazdag makkoltató hely volt, Mocsolád a környező mocsolyákra utal. És valamennyi hajdani Füred is azért kapta nevét, mert határában nagy bőségben éltek a pitypalattyló fűrök (fűrjek).

E Fűredek legismertebbike, Balatonfüred már a XIX. század első felében látogatott fűrdőhely, ennélfogva az élő nyelvudat e Füred nevű fűrdőhelynek értelmezte. Ilyen értelemben nevezték el a székely Szepe, megyei, német nevén Schmecks-et, szlovákul Smokovec-et Tátáfűrednek 1846-ban hivatalosan is. Tátáfűred példájára nevezte el a Heves megyei Orvos- és Gyógyászati Egyesület Benepusztát 1895-ben Mátáfűrednek. Buzgó nyelvújítók Karlsbadot (Karlovy Vary) is Károlyfüred néven emlegették. Püspökfűrdő a javasolt Biharfüred ellenére megmaradt régi neve mellett.

Manapság már nemcsak a tudatosan alkotott Fűredék, de az egykori fűrjes (fűrjes) Fűredék is a fűrdők képzetét idézik, annál is inkább, mert környékről is szinte teljességgel eltűntek a fűrjek. Vajha eredeti értelmükben is fűredék lehetnének — vadászaink nagyobb örömeire!

E. Kiss Sándor

Therese-Ann Savoy egyik jelenetében

Mai té

Altalánosságban figyelhettünk meg művek túlnyomó többségét: a második: a rendezés ságra” törekedtek, a látos cselekményben remtésre, jó értelemben. Végül, de nem utolsósorban, a filmalkítás eszköztárának, képi népszórák szírók helynek számító, kevéssé lehetőségei a „kiugr

Hazánkat az idén szíve című új alkotás a közönség állásfoglalásán szólnán természetes eszköztárának, képi nek lelkes, elragadt elutasítói. A szarnok mindkét tábor számára előtti korai lenne nekünk a látottakról, tunk: a 15. században fajta szembesítés a más legkörmönfonta kolatinnak tűnő győlamadatok okoznak megmészárlással értegyik epés tollú olasz csak az operatőr ma

A nagydíjat, az A film nyerte: Margaridok című alkotása. senki, hogy a film íLampe és Barbara S legjobbn női alakítás lekmény az 1960-as játszódiák az NSZK-mak idején. Két lár

Most még félt volt a csend.

Az edző semmivel dött, berohant a p hangosa, rikkantott.

— Győztünk! Mi csak kapura k — magabiztosan emelte a mi zászlókat lengeros gumicsövet.

Igaz lett. Ezt a megnyerték.

A szélső nem mecsapattal, a birka vacsorára.

A tanársegéd újra fölharsanó hangja tette. Bezárkózott szobájába, és azon get, milyen tételt h napi vizsgán. A B lakom, gondolta, szabadságharcból l amit. Később r hogy csak az állam terjedő korszakból nak. Végleg összeze A homloka megizzá éjjel a jegyzeteket ki tudja, hanyadsz

A vizsga ntpján, a történeti intézet előgálva, megpillantot keát hangú tanársegé azon az ajtón lépett neki is be kellett m miasosan.

A professzori szó híres történész és hangú tanársegéd f szélsőt.

— Üljön le, kollé mutatót az öblös, s bőrfotelokra a prof

Hárman voltak b to, egy ellen, villant só agyan. Leült a p és a tanársegéd is, s másik két bőrfotelb fesszor nadrágya k csúszott. A szélső e hogy a híres tört

Élj rab, élj!

A Tanácsköztársaság bukása éppen olyan élet- és értékritkító sorsforduló volt a magyar irodalomban, mint a Martinovics-per vagy az 1848/49-es szabadságharc leverése. Most ugyan nem szögeztek névlegesen sem bitófára azoknak az íróknak a nevét, akik tevékeny részt vállaltak a Magyar Tanácsköztársaság szellemi életében. Az üldözés modernebb, lelket is kegyetlenebbül gyötörő módszerei következtek, amint azt például Babits Mihálynál láttuk, vagy Móricz Zsigmondnál láthatnánk, ha a Légy jó mindhalálig élményeinek igazi forrásait e sorozatban kutatnánk.

Kiszabadulása végül is feleségének, Vidor Ferikének, a kiváló énekesnőnek köszönhető. Elment férje érdekében minden hivatalos helyre, s ismerőshöz, végül erede-ménnyel járt. Az író szeptember végén kiszabadult. Igaz, aztán még sokszor járt a kapitányságon, élelmet, ruhát, takarót vitt azoknak a foglyoknak, akik bennmaradtak.

száma közli, hogy a Bécsben 1920-ban megjelent Az én házam című kötetet Magyarországról kitiltották. (Olyan versek voltak ebben, mint a Tiszt urak, Orgovány, Proletárnak rossz napokra, stb.) 1925. január 29-én dr. Polónyi főügyész helyettes vádiratot adott ki „a magyar állam és a magyar nemzet megbecsülése ellen irányuló büntetett miatt” Gábor Andor ellen. A „büntetett” Bécsben megjelent Egerszeg című kötetével követte el, amelyben a zalaegerszegi internáló táborokról számolt be kegyetlen őszinteséggel. Piroška és a farkas című cikkében Horthy személyesen is azzal vádolta, hogy részt vett gyilkosságok elkövetésében. A pert lefolytatni nem tudták: az író nem tért haza.

Várakozás

Négy hónapig várt. Rónai különvonata című cikkében írja: „A börtön után négy hónapig ültem békességgel a lakásomon, s csak akkor jöttem el, mikor kezdett a dolog úgy kinézni, hogy a hatóság ugyan ezentúl sem bánt, de egyéni akciókra el lehetek kényesülve... És eljöttem, mert nem bírtam tovább saját némaságomat.”

A börtönélmény megrázó Börtönadalok című sorozatában nyer költői megfogalmazást. Idezzünk néhányat a ciklus Népdal magamnak című részéből: „Reggel, nappal, éj... / Várj és tüssz és élj... / Csak rab tudja: / Idő kútja / Milyen mélyen mély! / Éj-nap, éj-nap, éj... / Élj rab, élj rab, élj! / Söhajtsd / A pajtásod, / Nem hagy itt, ne félj!”

A harcos

Harcolni ment külföldre. A Bécsi Magyar Újság, majd a Proletár hasábjain jelennek meg a fehér terrort leleplező versei és cikkei Bécsben. És megjelennek önálló könyvekben, füzetekben. S ezek a forradalmi írások eljutnak Magyarországra is. Horthy kabinetfőnöke szerint a „Proletár című bolsevik irányú lap olyan pontossággal érkezik a hatóságok és magánosok részére, mintha nem is Wiemben, hanem Budapesten jelennek meg.”

Gábor Andort nem állították elő. Ő a harcot választotta, a harcot Bécsben, Párisban, Berlinben, Moszkvában. Csak 1945-ben tért haza Magyarországra. Addig írásai jöttek csak, álcázottan, titokban, mint ez utóbbi verseskötönyve is, amely Goethe Faustjának borítójába kötve jutott haza. Csoda-e hát, hogy a hatóságok csak 1931. március 6-án vonják vissza a nyomozólevelet? A kötet már címevel is harcolt: Mert szégyen élni s nem kiáltani. A kiáltó szavak között az egyik legtitósabb és legemberibb éppen Gábor Andor szava volt.

És megindul a hajszá is ezek ellen a könyvek, írások ellen. A Posta és Távirászk Rendeletek Tára 1924. évi 52.

(Folytatjuk)

Bényei József

JÓZSA JÁNOS:

Olaszországi vázlat

Rendkívüli élményeket élt át a vizsgálati fogságban. Meg akarta írni ezeket az élményeket, el is kezdte Bécsben Véres augusztus című börtönnaplóját, de az írás félbemaradt. Elkészült részei azonban félelmetes emlékekről tudósítanak: „Ami embertelenség, aljaság, brutalitás, gonoszság most a különítményesek nevéhez tapad: mindazt a budapesti rendőrség már gyakorolta: foglyok kizsákmányozása, éheztetése, agyonveretése a budapesti rendőrség kezdeddött, onnan indult ki...”

A megrendülésnél, a számára addig elképzelhetetlen élmények érzelmű hatásánál azonban nagyobb volt a börtön tudati, világnézeti hatása. A sikeres író, népszerű kabarészármok, szanzonek, polgári izlésű vígjátékok szerzője (akiben a szociális érzékenység is működött) ott indult el a kommunistákhoz vezető úton, a főkapitányságon. Sinkó Ervin írja róla: „Amíg ez alatt az öt éjszaka alatt látott és hallott (öt éjszakát a Gyűjtőfogházban töltött letartóztatása idején) az neki, az akkor már negyvenedik éve felé járó embernek az ellenállhatatlan er-

Therese-Ann Savoy és Madaras József A zsarnok szíve című új Jancsó Miklós-film egyik jelenetében

Mai témák, izgalmas cselekmények

A VELENCEI FILMFESTIVÁL MÉRLEGE

Altalánosságban három jellemző vonást figyelhetünk meg. Az első: a bemutatott művek túlnyomó többsége mai témájú volt. A második: a rendezők „közönségcentrikusságra” törekedtek, magyarán mondva fordulatossá cselekményben, feszültségteremtésre, jó értelemben vett izgalomkeltésre. Végül, de nem utoljára: jobbnál jobb színészi alakítások fémjelzték a produkciókat, ám népszerű sztárok helyett jobbára még kezdőknek számító, kevésbé ismert művészek kaptak lehetőségeit, a „kiugrást”.

Hazánkat az idén Jancsó Miklós A zsarnok szíve című új alkotása képviselte, megosztva a közönség állásfoglalását. Ez Jancsónál újszólván természetes: jellegzetes stílusának, eszköztárának, képi világának éppúgy vannak lelkes, elragadtatót hível, mint bosszús elutasítói. A zsarnok szíve bőséges érveket ad mindkét tábor számára. A hazai bemutatott előtti korai lenne néhány szavas bírálatot írunk a látottakról, de annyit előrebecsélhetünk: a 15. században játszódó történet egyfajta szembesítés a hatalommal és az elnyomás legkormionfontabb módozataival. Indokolatlannak tűnő gyilkosságok s rejtélyes feltámadások okoznak fejtörést a nézőnek. Tömegmészárlással ér véget a film, s — mint az egyik epés tollú olasz kritikus megjegyezte: csak az operatőr maradt életben...

A nagydíjat, az Arany Oroszlánt NSZK-film nyerte: Margarethe von Trotta Olom-idők című alkotása. Joggal! S azt sem vitatta senki, hogy a film két főszereplője: Jutta Lampe és Barbara Sukowa is kiérdemelte a legjobb női alakítás megosztott díját. A cselekmény az 1960-as évek második felében játszódik az NSZK-beli véres diákmozgalmak idején. Két lánytestvér tragédiáját be-

széli el. Az idősebbik a női egyenjogúság elharcosa, a fiatalabbik pedig terrorista lesz. Egyikük — az újságíró — érvekkkel, tollal val harcol igazáért, másikuk meg fegyverrel, bombával. Melyiküknek van igaza? Ezt boncolgatja objektíven, ám annál árnyaltabban, izgalmasabban a film. A zsűri különdíját sem érdemtelen alkotás kapta: a Nem viselünk szmokingot című brazil film, melyet Leon Hirszman rendezett. A 141 perc A befejezetlen mondatból című Déry-filmre emlékeztető történet egy munkáscsalád tragédiáját mutatja be, harckutat a kizsákmányolás ellen. Végös kicsengése: a forradalmi harcot megalkuvás, köntörfalazás nélkül lehet csak győzelemre vinni. Európai néző számára megdöbbentő világot tár elénk a Kaleidoszkóp című indiai film. Egy fiatal újságíróról szól, aki azért fog tollat, hogy az indiai családok hozzájuthassanak álmaik álmahoz: a propánbután-gázzal működő házi tűzhelyhez. Jelenleg ugyanis az ország lakosainak több mint 90 százaléka kénytelen egyszerű módon: fával, szénrel főzni, fűteni... Mindez így leírva meglehetősen érdektelennek tűnik, ám a film döbbenetes képsorai csakhamar magukkal ragadják a nézőt. Feledhetetlen a zárójelenet! Asszonyok száza sorakoznak fel a rendőrszuroknyok előtt, kezükben füstöt okádó szénkályhászkákkal, sőtébe borítva Calcutta luxusnegyedének palotasorait.

Szerepeltek persze a fesztiválon közepes, sőt gyöngye filmek is, de a bemutatott több mint hatvanból legalább tíz olyan akadémia, amely érdemes volna nálunk is másorra tűzni. Reméljük: előbb-utóbb sor kerül rá.

Garai Tamás

Börtönadalok

Gábor Andort — aki a Tanácsköztársaság idején a művelődési népbiztonságos sajtó- és színházi ügyekkel foglalkozott — 1919. augusztus 16-án éjszaka a lakásán tartóztatták le. Házkutatást is tartottak nála, a gyanús könyveket összegyűjtötték, elvitték. Pedig Gábornak tekintélye volt vidám írásai, színdarabjai dalai alapján, (Ő írta a Csárdáskirálynő dalszövegeit is.) Még a detektív is tréfálkozott vele, miközben a főkapitányságra kísérette: /

— No, Andor bácsi, hát ezt gondolta volna-e? / Irunk-e erről is egy tréfát az Érdekes Újságra gondolt.)

Tréfát?

Hat hétig ült vizsgálati fogságban Gábor Andor, s kegyetlenül szenvedett a szokatlan környezetben. Kifakad belőle versben a panasza: „Rámzártak ajtót, ablakot, / S a lelkem kissé zaklatott, / Kicsit zilált, kicsit gyötört, / Kicsit kínos, kicsit letört, / Kicsit letört, kicsit zavart. / És szétzúzott és felkavart, / És megpiszkolt és megkevert. / Kerestem éles szögret vert...”

Az istenit, tegye le a szőnyegre — türelmetlenkedet, a professzor. / A kalap a szőnyegre került. / A szélső kissé hátrált, majd láb lábál a kalap mellé lépett, jobb lábát rúgásra emelte. / Lassan, lassan, mintha lassított film volna — szólt közbe a professzor, és igaztoltan lehajolt. — Most! / A szélső ismét a kalap mellé lépett, jobb lábát hátra lendítette, aztán egészen lassan, fokozatosan előre. Cipője külső részével pedig, egyetlen mozdulattal, megpörgette és előre rúgta a kalapot. / Érttem, érttem — egyenesedett föl a professzor. / Valóban megvan a tudatos technikája. Nyertél — fordult a tanársegédhez. — Maga, kolléga úr, nekem egy üveg pálinkába került. Ez volt a fogadás tétje — nézett a szélsőre. — Készült leg-alább? / A szélsőnek megizzadt a homloka. — Készültem. / Írd be neki a jelest — intett a professzor a tanársegédnek. — Látom, hogy készült.

Most még félelmetesebb volt a csend.

Az edző semmivel se törődött, berohant a pályára, és hangosa, rikkantott: /

— Győztünk! Mit mondtam, csak kapura kell rúgni — magasba emelte és győzelmi zászlóként lengette a piros gumicsövet. /

Igaza lett. Ezt a fordulót megnyerték. /

A szélső nem ment haza a csapatával, a birkapörköltös vacsorára. /

A tanársegéd újra és újra fölharsona hangja megrémítette. Bezárkózott albréti szobájába, és azon töprengett, milyen tételt húz a másnapi vizsgán. A Bem téren lakom, gondolta, hátha a szabadságharcból húzok valamit. Később rádöbbenett, hogy csak az államalapításig terjedő korszakból vizsgáltnak. Végleg összeavarodott. A homloka megizzadt. Egész éjjel a jegyzeteket olvasta, ki tudja, hányadszor. /

A vizsga napján, délelőtt, a történeti intézet előtt állodgálva, megpillantotta a rekedt hangú tanársegédet, aki azon az ajtón lépett be, ahol neki is be kellett mennie hamarosan. /

A professzor szobájában a híres történész és a rekedt hangú tanársegéd fogadta a szélsőt. /

— Üljön le, kolléga úr — mutatott az öblös, sötétbarna bőrfotelokra a professzor. /

Hárman voltak bent. Kető, egy ellen, villant át a szélső agyán. Leült a professzor és a tanársegéd is, szemben, a másik két bőrfotelba. A professzor nadrágja kissé fölcsúszott. A szélső észrevette, hogy a híres történész az

egyik lábára zöld, a másikra kék zoknit húzott, éppen úgy, mint tegnap, a meccsen. Valahogy csak ez maradt meg az emlékezetében arról a pillanatról, mikor a pályán elcsúszott, és a tanársegéd kiáltására, még a fűvön fekvő, az állóhely irányába nézett. /

— Gratulálók, kolléga úr — kezdte a professzor, és hatalmas, csontos kezét előre nyújtotta. Bemutatkozott, mintha valóban kollégája lett volna a szélsőnek. /

Bemutatkozott a rekedt hangú tanársegéd is. — Klasszikus gölt löttél, kikapám — elismerően csóválta a fejét. — Klasszikusait! — Éppen ez az — folytatta izgatottan a professzor. — Azt mondta meg, kolléga úr, tudatosan rúgta kapura azt a szöveget, vagy nem. Fogadásról van szó — emelte föl hosszú, szögletes mutatóujját. /

A szélső még mindig ijedt és kábult volt. Nem értette, mi történik itt. /

— Sokszor gyakoroltam — sutogta óvatosan. /

— Tudatosan vagy nem tudatosan rúgtad, ez a kérdés — figyelmeztette a tanársegéd. /

— Tudatosan — adta meg magát a szélső. — Az edzőnk azt mondta, kapura kell rúgni — védekezett. /

— Hogy a fenébe csinálta — hajolt közelebb a professzor. — Hogy a fenébe? Na, mutassa meg, hogy csinálta! /

A szélső fölállt. Lenézett a bordó, vastag perzsaszőnyegre, nem tudta, mit mutasson. /

— Hozzál valamit, amibe belerúghat — utasította a tanársegédet a professzor. — Na, hozzál valamit! /

— Úljön le, kolléga úr — mutatott az öblös, sötétbarna bőrfotelokra a professzor. /

Hárman voltak bent. Kető, egy ellen, villant át a szélső agyán. Leült a professzor és a tanársegéd is, szemben, a másik két bőrfotelba. A professzor nadrágja kissé fölcsúszott. A szélső észrevette, hogy a híres történész az

mellett a há- / közönség talán / egy darabig. / fölugrott, a / adt, kezében / zett akatás- / ette a szélsőt. / tam, kapura / bálta. — Ma- / mindent te / tet is! Erted? / völtötte vala- / Belezé- / lta az egye- / knak. / mert a híres / tanársegéd- / szennvedélyes / hogy másnap / rténelemből, / a tanársegéd / Vagy a má- / át cseréltek / után a lab- / csapat bal- / meg, aztán / pusnak. Za- / tül erősen, / vetődő ka- / ott a pályá- / a szöveget, / ura — né- / edző, a gu- / semisták ka- / már a szög- / Nekifutás, / ben érezte, / lehető leg- / Valóban, a / onal fölött / pu közepé- / csavarodott, / agódott, egy / ec és a tar- / aztán las- / lott a föld-

„Itt a kisdobosok és úttörők hangos híradója!”

A Kálvin téri villamosmegállótól szinte tömött sorokban haladtak. Kisebkek és nagyobbak, fiúk és lányok. Valamennyükön sötétkék köpeny, hátukon, vállukon, hónok alatt iskolatáska. Kinek-kinek korosztályi szokás szerint. Valamennyükön jókedvvel, s valami különös várakozással indult a Nyomatató utca felé. Már a villamoson mondogatták egymás között: „Ma adás lesz! Vajon bemonadják, ki nyerte a tegnapi akadályversenyt?”

Miféle adás? És mi az, hogy bemonadják? Kiváncsiságból a nyomukba szegődtem. Már a Vár utcán hallatszott Kacsóh zenéje. Ahhoz elég jól ismerem a reggeli rádióműsorokat, hogy tudjam, nem onnan jön. A szakiskolából meg általában nem ilyesmi hallik. Honnan jön hát?

Minden második szerdán

A Tanítóképző Főiskola Gyakorló Iskolájának osztálytermei benépesülnek háromnegyed nyolcra, noha a tanítás csak negyed kilenckor kezdődik. Nyolc óra előtt pár perccel bezárulnak a folyosóra nyíló ajtók a tanárok mögött. Együtt várják az adást. Az adást, amelyik mindenkit, diákokat és tanárokat egyaránt érdekel. Mert az iskolarádió hangszóróiból olyan riportokat, információkat hallhatnak, amelyek mindennapjaikat, iskolai életüket, saját kis közösségeiket, valamennyiüket érintik.

Egy éve már minden második szerdán nyolc órakor, amikor a zene elcsendesedik, megszólal a jól ismert hang: „Itt a kisdobosok és úttörők hangos híradója!” S hogy mi minden hallható a szignál után? Az elsősöket bemutató riporttól, a hulladékgyűjtésre való felhíváson keresztül a sporteredményekig minden. De elsősorban az úttörőcsapat hírei, egy-egy rajközösség életének mozaikjai. Olyannyira az úttörőcsapat híradója ez, hogy munkáját — talán a jelkép kedvéért is — a mozgalmi évet nyitó fegyveres erők napján kezdi.

A saját belső munkánkat, a szervezést megkönynyitendő, az informálást

rádióhálózatot. Az ipari tévéről, a mozgatható kamerákról nem is beszélve.

Adás közben — merthogy egyenes volt — Harangi János tanár úr, a rendező megjelölésére nemcsak kézzel, szavakkal is adott instrukciókat. „Vigyázz az s-ekre, tagoltabban!” „Margit, te három kóllal jössz a többiekkel!”

— Ez nem hallatszik be? — Nem — mondja nevetve a színésznőnek készülő Szabó Gabi —, azért kell szinte bekapunk a mikrofont, hogy a mellékzaj ne szűrődjön be.

— Mit jelent az a bizonyos három kóla, Margit? — A bakikat?

— Azt — mondja Szöllősi Margit pirulva. — Most kap-

tam másodszer mikrofont és még nincs elég gyakorlatom.

— Nektek több van? — fordulok a többiekhez.

— Á, mi éppúgy bakizunk és hozzuk érte egymásnak a kóllát — magyarázza Virág Gabriella. — A stúdiózáshoz „csak” jó beszédképesség, hang kellett, no meg megbízhatóság és kedv. Arról nem volt szó, hogy bakimentesek leszünk. Én például azért jöttem ide, mert kedvet érezek az újságíráshoz, az anyaggyűjtéshez és mert általában tudok fogalmazni. A mikrofonozáshoz gyakorlat kell.

— El lehetne kerülni a bakizást, ha nem egyenesben menne a műsor.

Csillagszerző próba

— Tervezzük is, hogy felvételről adjuk, csak ez még több időt vesz igénybe az előkészítésnél. Így is néhány délutánunkba kerül, míg összegyűjtjük az anyagot, plusz utolsó nap a próba. De az adás jobbitásához feltétlenül kell a felvétel, a vágás — így a rendező.

— Hogy áll össze az anyag?

— A stúdiók között mindenkinek meghatározott rajvezetőkkel, illetve rajokkal van kapcsolata — válaszol Papp Andrea. — Oket szervezzük be, s mi magunk is folyton tartunk magunknál jegyzeteket, s járjuk az osztályokat a magnóval. Aztán kézírásból, vagy géppelt lapokból „szerkesztünk” — tol elem egy vaskos füzetet beragasztott papírokkal, a már lepergett műsorok forgatókönyvével. — Ilyenekből.

— Az eddigi legsikeresebb műsor?

— A csillagszerző próba nyertes rajának, a 7/2-nek a bemutatása — mondják többek. — Ők is nagyon élveztek, mi is. Szabályos, élő, vídám riportra sikerült — mesélik.

— A zeneszámokat ki választja?

— Mi! — mondja Pazoni Csaba, bár időnként parázs viták előzik meg a szerda reggelt. Olyankor persze a harmadik dönt, tanár bácsi.

— Kénytelen vagyok, mert legtöbbször az ABBA lemezeket választjátok, pedig kis elsősök is vannak és ők tapasztalataim szerint még inkább Halász Judit pártiak — így Harangi János.

S a további beszélgetés, mint általában a jobbitani akarás további vitákat provokál. Mert mindig vannak ötletek a színesítésre, újabb hangulati elemek beépítésére. Az ipari tv távlati bevonásához éppúgy, mint a híradóhoz. Nem véletlenül kezdődnek úgy az adások sem:

— Van egy ötleted? Mondd el! Van kérdésed? Kérdezz!

Így aztán mindenkit érdeklőek, változatosság a műsorok. S a szerda reggeli negyedóra élménnyel tölti fel a gyerekeket, s tőlük hallva a szülőket is, nemcsak az adás napjára, hanem a következő megelőzőekre is.

Ferenczfalvi Éva

Közmondás

Olvaszátok össze a körbe írt szótagokat a belső vonalak segítségével, és egy ismert közmondást kaptok megfejtésül.

Megejtés: *„Jobb ma egy veréb, mint holnap egy tüzök.”*

GOMBFOCI

Talán már hallottál róla, talán játszol is mérkőzéseket, az azonban biztos, mintha kissé kiment volna a divatból ez a játék. Pedig érdekes, jó játék, a kézügyességet, reflexeket fejleszt. Régen (mikor még nem volt a gyerekeknek naplójuk, zsebrádiójuk és mindenféle elektromos játékok) ez volt az egyik fő szórakozás és időöltetés. Ha láttad a televízióban a Hátvéd halála című gyermekfilmet, akkor visszaemlékezhetsz, a szereplő gyerekek mi mindent megtettek a gombfociért. No, ha új nek ez a játék, segítsd az előkészületekben. Figyelj jól!

A PÁLYA

A gombfocit ugyanúgy játsszák, mint az igazi focimérkőzéseket. Tehát kell egy pálya. Először megteszi furnérpap, asztallap, esetleg íróasztal tejeje. Ha már megszeretted a játékot, érdemes csinálni (csináltatni) olyan pályát, ahol vastag alapon ragasztott, csúszós felület van, körben 1 centiméter magas szegéllyel.

(Hogy a gombok ne essenek le.) Ezen a szegélyen belül rajzolj meg a pálya vonalait (Alapvonal, oldalvonal, középvonal a kezdőkörrel, tizenhatos, ötös vonal és a 11-es pont.) Mérete lehet 1-1,20 méter hosszú, 60-80 cm széles. Mérkőzés előtt a szünetekben puha ronggyal dörzsöld át, hogy jól csússzon!

A JÁTEKOSOK

Az én gyermekkoromban a „játékosokat” csakis gombokból (főleg csontgombokból) kellett csinálni. A télikabátokról hamar eltűnt egy-egy gomb, aminek nemegyszer könnyű családi perpatvar lett a vége, súlyosabb fenytésekkel fűszerezve. Napokig jártuk a gombüzleteket, az ócskapiacokat egy-egy új szerzeményt. Nem beszélve az „átigazolási idősákról”, amikor a gombok komoly értékekért cserelelt gazdát. Ezeket a gombokat azután meg kellett tervezni és elkészíteni. Az első lépés eldönteni, hogy így önmagában a gomb

jó-e. Vagy ragasztani kell (szurokkal) alá vagy fölé egy másik gombot. Ezután körvonalat rajzolj meg a gomb csúszós felületére. Ha kell, az alját, hogy jól csússzon, és a legfontosabb részén, az elején, hogy emelje a labdát. (Mi labdának mindig inggombot használtunk.) Jó megérzés kellett ahhoz, hogy a gomb védőnek vagy csatárnak alkalmasabb-e? Ma már előre elkészített, műanyag gombokat, sőt kész csapatokat kapni! Ez az elején jó, de majd ha rájössz az izére, te is nekilátsz a „játékosokat” gyártani.

KAPU — KAPUSOK

A kapukat papírból (hajtogatva), falécből (faragva), műanyagból (készen) csinálhatod, szerezheted be. Méretei változók lehetnek, de fontos, hogy a pályához arányosan illeszkedjenek. A kapu formája hasonló legyen az igazához. (Téglalap alakú, például 12 cm széles, 5-6 centiméter magas és 3 centiméter mély.) Erre kerül a háló (gézbló,

vászonból vagy valami átlátszó anyagból). A kapusok lehetnek nagyobb gombok, esetleg gyufaskatulyák. Mindenképpen arányosak a kapuhoz (kb. egyharmadát foglalhatják el). Ha gomb, apró színes papírokkal díszítheted őket. (Ez a játékosokra is vonatkozik.) A gyufaskatulyákat pedig fessd ki.

KÉZZEL — VAGY PLÜCÉVEL

A gombfocivilág két nagy táborra szakadt. Vannak, akik csak kézzel, a hüvelyk- és mutatóujjukkal játszanak, azzal mozgatták, pöckölik a gombokat. A másik

tábor esküszik arra, hogy a gombok mozgatása akkor művészi, ha valami idegen tárggyal (fésű, fogkefeszár, műanyaglap stb.) teszi azt. Ezt a tárgyat hívják pöckölőnek vagy plüccének.

A SZABÁLYOK

Hasonlóan a labdarúgáshoz, két féldőből áll a mérkőzés. Időre játsszák, 2x10 vagy 2x20 percig. Mindig felváltva következnek a gombozók a lépéssel. Van sarokugrás partidobás. A sarokugrás 2 lövés (egy: beadni a labdát a saját játékos elé, kettő: kapura löni, ebből lehet gól). Part-

dobás: kézzel bedobni a labdát a saját játékos elé, és utána löni. A kezdés mindig két lépés. Remélem, kedvet kaptál a játékhoz. Hívd meg barátaidat, osztálytársaidat gombfocibajnokságra. De már az előkészületeket is együtt csináljátok!

Horváth Mihály

Beszédképesség, megbízhatóság

Tény, hogy az iskola technikai felszerelése irigylésre méltó. Nem sok intézmény

mondhat magáénak — még-ha ezres létszámú is — ilyen magnókat, lemeztájszókat,

DONCSO CONCSEV:

Az óriásokat tápláló kenyér

— Nem — válaszolt a hatalmas nő. — Gondolom, a fűben cikkant valami kis állatocská.

— Köszönöm a bókot! — kiáltott hangosan Tő, és felállt az óriások lábai előtt.

— Mi ez itt? — kérdezte az óriás.

— En vagyok! — mondta Tő. — Nézzetek meg. Emberek vagyok!

— Nem álmodom? — húzta össze szemöldökét az óriás. — Messzi országból jöve? — mondta Tő. — Egy golyó hátán utaztam. Fáradt vagyok az utazástól, és...

— És éhes is vagy, igaz? — kérdezte az óriás kedvesen, mosolyogva.

— Ühüm — mondta Tő. — A nő az óriás szeletéből lecsipett egy morzsácskát, ami a fiú számára egész cipónak tűnt. Rögtön beleharapott, és mohón rágni kezdte.

— Az óriások kenyere nagyon izletes volt, de Tő mennél tovább rágtá, annál rágósabb lett a szájaiban. Végül egy gumiszőrt, izetlen csomóvá változott, amit nem lehetett lenyelni.

— Nem bírom lenyelni — mondta Tő.

— Akkor igyál egy kis vizet — mondta neki az óriás.

A fiú ráhajolt az óriások termosztánok poharára, ami számára olyan volt, mint egy vödör, és inni kezdett.

— Am a víz sem akart lecsúszni a torkán, az is undorító gumiragaccsá változott.

— A vizet sem tudom meginni — mondta Tő elszontyolodva. — Mi lesz itt velem? Mért nem tudok semmit sem lenyelni?

— Figyelj csak, kislíam — mondta neki az óriás. — Vettél te búzát Oriásországban? Csépeit-e? Örölt-e lisztet? Gyúrtál-e belőle kenyeret és sütitte-e a kemencében?

Tő minden kérdésre tagadozóan rázta meg a fejét.

— Ástál te kutat a mi országnakban? — Hordtál vizet korbóban? — folytatta az óriás daltalamos mély hangján.

— Semmit, de semmit nem csináltam — mondta Tő. — Most érkeztem egy golyó hátán, mondtam már nektek.

— A mi kenyereink nem ismer téged — mondta az óriás. — Azért nem akar lemenni a torkodon. És a víz szintén.

— De így én éhen fogok veszni! — kiáltotta Tő. — Mondjátok, mit csináljak?

— Az óriások még egyszer szóltanul végigmérték. A férfi megvakarta óriás-fejét, és azt mondta:

— Nagyon kicsi vagy bármilyen munkára is, fiú. Ide figyelj, legjobb lesz, ha mesélés nekünk valamit a te országodról.

Tő gondolkodott egy kicsit, és először is azt mondta meg, honnan jött. A rét, ahonnan a golyók fölszálltak, nagyon szép volt, s a fiú ezt hosszan ecsetelte. Aztán, ahogy a fa-

lujára emlékezett, beszélni kezdett a házakról, emberekről és barátairól is. Elmondta, milyen kék ott a hegy és a látóhatár, s milyen fehér a hegy hósapkája. És mennél tovább beszélt, annál kedvesebb lett neki a hazája, és annál szebbek lettek a szavai is.

— Kóstold meg most — mondta neki egy idő után az óriás, és egy új morzsácskát nyújtott felé.

Tő jót étvágygal lenyelte. Majdnem cigányútra szaladt a sietségben. Aztán lehajolt vizet inni. A kristálytisztait is, mint általában, minden nehézség nélkül ment le a torkán, és csodálkozva nézett az óriásokra.

— Hogyhogy most tudok enni és inni, mint máskor? — Azért, mert előtte dolgoztál nálunk — válaszolt az óriás.

— Dolgoztam? — értetlenkedett Tő.

— Meséltél nekünk a te országodról.

— Hát ez munka volt? — csodálkozott a kislíam.

— Természetesen — mondta a férfi és nő egyszerre. — Amikor az ember hiszi is azt, amit mond, munkát végez. És a kenyér is megismeri.

— És amikor nem hiszi? — Akkor üresen a szavai — mondták az óriások. — És a kenyér meg a víz nem fogadják őt be Oriásországba.

Tő elmosolyodott és hozzálátott, hogy most aztán már alaposan megreggelizzen, mert nagyon fáradt volt a hosszú úttól.

És ahogy eszébe jutott, hogy milyen sokat tud még hazájáról mesélni, arra gondolt, hogy ehéti az óriások kenyereit és ihatja vizüket, ameddig él.

Kiss Benedek fordítása

Hall

Az amerikai a... ra, és megáll a s... közli:
— Az áthalad... autót, egy doll...
Az autózvezető... fejét, aztán így sz...
— A kocsit egy... ségemet másfél c...

— Miért vagy... fukar? — kérdi a...
— Hidd el nek... zám a patikába...
gezni magát. Am... lassan ható kész...
ie, miért kell nek... Azt mondta, hogy... visszaválthassa a...

Az állatkertben... amint egy felbősz... ségbeesésében be... az egyik oroszlán...
— Gyere ki az...

— Doktor úr, ...
— Szed valami...
— Nem.
— Miért nem?
— Tudja dokto...
8-10 óráig alszom... szul alszom!

— Karácsonykor... küldte ügyfeleine...
„Válaszolt kará... gaikra, mellékelt...
vanságaik részle...
Ejjel két óra... nul lemezeket ha...
fia az, aki udvari...
— Édesapám le...
játsozóját.
— Ilyen későn...
— Nem kérem...

Az amerikai tur... mutatja feleségén...
Az egyikén éppen... szemrehányóan m...
— Látom, Joe...
tél!

ANDRE GRUBER

Párizs

Veszélyben Párizs... porodtak a galambok...
ték félre a Fény...
harangjait a köze...
No hiszen, kaptak...
mon a kopott bu...
munkanélküliek, su...
polgármester...
készséggel sorakozt...
erőiket, s még oly...
kiszüemi módszere...
lambnyak és tojás...
rászó kezek verték...
ros padlások csend...
reken szakadt alako...
száltak, kezükben...
hálókkal; az utakö...
zenájából ismét elő...
csúzt, léggömbö...
Ahol közvélemény...
márpedig Párizs pol...
tudomásúan éber...
rióták — ott nem ke...
el az összecsapások...
igazolódott ez mo...
csendes kis Vogéze...
immár mindennapos...
lett, hogy a padokon...
korosodó hölgyek...
imént még az öreg...
aranyozó nyugalom...
gették zizegő zacska...
kukoricadart turbé...
fogoltjaknak, egy...
hegyes végű esernyő...
geznek, és harsány...
lás közepette ráront...
orvul támadó gála...
szokra. A megrémül...
rak ilyenkor csatto...
nyakkal rebbennek...
az apró teret körbep...
házak ereszen tály...
nedéket. Innen figye...
leményeket: miként...
birodalmukból a vé...
betolakodót a csatto...
csok, fémcstatos retik...

Akiről utcát
neveztek el
Debrecenben

Karikás Frigyes

1891-ben az erdélyi Boros-
sebes községben született.
Anyja 13 gyermekes paraszt-
asszony, apja falusi szentkép-
festő volt. Lakatos tanonc
évei után Pestre kerül. Röp-
cédulák révén, elsősorban itt
találkozik — egy életre szó-
lán — a munkásmozgalom-
mal. 1914-ben besorozták, és
még azon év végén orosz
fogságba esik. A taskenti fo-
golytáborból Moszkvába szó-
kik.

1917-ben a proletárforra-
dalom oldalán részt vesz a
fegyveres felkelésben. Büsz-
kén emlegette, hogy Lenin
elvtárs személyesen szóba
elegetett vele. Ugyanis,
mint fiatal vörösgárdista a
Kremlben állt őrséget, és
Lenin megjelenésétől zavarba
jőve, hibásan tisztelgett. „Ej-
nye, legényke” szölt a tréfás
fenygetés.

Egy csoport magyar kom-
munistával hazatérve bekap-
csolódik a Kommunista
Magyarországi Pártja meg-
alakításába. Emiatt a pártve-
zetőkkel együtt őt is letartó-
ztatják. A börtönből csak a
proletárforradalom kitörése-
kor szabadul. Mint a 39-es
vörösdandár politikai biztosa
a Vörös Hadseregnek a túl-
erővel szembeni ellenállásá-
ról, több vöröskatonára nagy-
szerű tetteiről — a személye-
sen átéltemények eleven
erejével — valóságos, izes
nyelven számol be. „A har-
minckilencvenes évek harca-
inak epizódjai”-ban állítja az
olvasó elé legendás alak-
jait. Így Korbuly Jánost,
aki huszár szakaszvezetőből
a hadosztály lovas különítmé-
nyének parancsnoka lett,
Kömüves Papp Istvánt, aki
a közművesmunkásokból álta-
la verbuvált századot vezé-
nyelte, Nagy Józsefet, aki a
debreceni vöröskatoná-
mozgalom egyik szervezőjé-
nek terrorcsoportot vezetett,
Petri Kocka Pétert, aki maga
rögtönözte páncélvonatot ve-
tett harcba. Az elbeszélések-
ből készült a „39-es dandár” cí-
mű nagysikerű film. Ő volt
Hasek „Svejk”-jének első
magyar fordítója is.

Az emigráció éveit Bécs,
Moszkva, London, Párizs vá-
rosaiban éri. A Magyar
Kommunista Párt 1928 őszén
Franciaországba delegálja az
ott élő honfitársak baloldali
mozgalmainak irányítására.
Ha a politikai munka ügy-
kivánta, ismét beállt a mun-
kapad mellé. Szenvedélyesen
szeretett szakmáját anélkül
is szívesen és művészi fokon
művelte.

1931-ben a párt illegális
tevékenység végzésére vis-
szahívja. Rá egy évre letar-
toztatják. A Sallai-Fürst-
perben másodrendű vádlott-
ként a bíróság börtönbünté-
téssel sújtja. Miközben szív-
vel sokat betegeskedik.
Kiszabadulása után újra
Moszkvába megy. Itt-tartó-
zkodása alatt tudományosan
képzte magát, elvégzi a Gaz-
dasági Akadémiát. Emellett
több ipari szakmát is elsajá-
tít.

Karikás Frigyes az ember-
ismeret és az emberi gond-
olatok folyamatainak feltár-
ását legszebb elhivatottsá-
gának tekinti. Százelede meg-
nyilatkozási mód közül, a szó
igazi értelmében vett
„népi” irodalmat, ehhez az
egyik legjobb lehetőségnek
tartja. Nála a népiség fogal-
ma, a nép egészével — a
munkások, parasztok és a
dolgozó értelmiség összessé-
gével — egyértelmű.

A fiatalon — 47 éves korá-
ban — elhunyt dús életű
ember: munkás gazdasági
szakértő, politikai szervező-
agítátor, katona, író és mű-
fordító volt egy személyben.
A Tanácsköztársaság és ki-
emelkedő személyét, Debre-
cen város utcaelnevezésével
örökítette meg. A Karikás
Frigyes utca a keleti részen
hosszan vezető Sólóym utcá-
ból nyílik.

Dr. Bornyi József

SZABADIDŐ * SZABADIDŐ * SZABADIDŐ

AZ ORVOS TANÁCSA

A szokásokról

Udvarias, kulturált maga-
tartással senki sem születik.
Akit nem szoktattak ahhoz
már gyermekkorában, hogy
kopogjon, ha egy idegen la-
kás vagy hivatali helyiség
ajtáján be akar lépni, vagy
adja át ülőhelyét az idősebb-
nek, hogy ne vágjon mások
szavába beszéd közben stb.
stb., mindezeket nem teszi.
Vég nélkül sorolhatnánk
azokat a tulajdonságokat,
amelyek az udvarias embert
jellemzik. Nem veleszületett
igénye az embernek az éke-
zés előtti kézmosás, a rend-
és tisztaságtartás maga körül.
Mindezek a tulajdonságaink
a szoktatás, a nevelés er-
edményeként jönnek létre.
Egész magatartásunkat a ki-
alakított jó vagy rossz szoká-
saink jellemzik, ezért is tart-
juk az emberre meghatározó-
nak szokásait.

Mit értünk szokáson, mi a
szokás jellemzője?
Minden olyan cselekvés,
amit nem előre megdöngölve
viszünk végbe, hanem szinte
gépiesen, szokásnak neve-
zünk. A szokás nem igényel
tehát erőfeszítést és figyel-
met. Ezért mondjuk azt, hogy
a szokás tehermentesítő tuda-
tunkat. Míg a megszokott te-
vékenységünket végezzük,
közben képesek vagyunk
másra is gondolni. Jellem-
zője a szokásnak az is, hogy
ha elmulasztjuk, hiányérzet
lép fel.

A mindennapi életben a
szokások jelentőségére szá-
mos példa mutat. Amihez a
gyermeket hozzászoktatjuk,
azt minden nehézség nélkül
véghez viszi. Tiltakozás nél-
kül kezdet mos, vagy tanulás
után összerakja tanszereit. A

megszokás kellemezzé teszi a
gyermek számára az alkalmat-
mazkodást. Ha ellenben nem
alakítjuk ki a megfelelő szo-
kásokat, akkor minden alkalmal
külön rábeszéléssel,
meggyőzéssel, vagy éppen
büntetéssel tudjuk csak
kényszeríteni arra, hogy
megfelelően viselkedjék!

Az elmondottakból úgy tű-
nik, hogy a nevelési feladat
nagyon egyszerű. Rá kell
szoktatni a gyermeket a hely-
es viselkedésre, és akkor
nincs is már többé probléma.
A gyerek engedelmes, kész-
sége lesz, és még neki is jó,
mert a szokások számára is
kellemezzé. Ezeket kialakítá-
ni komoly és sok türelmet
igénylő nevelési feladat.
Nagy figyelmet igényel a
szülőtől és a nevelőtől egy-
aránt.

Ahhoz, hogy a jó szokások
kialakuljanak, tervszerűnek
és rendszeresnek kell len-
nünk. A gyermek fejlettségi
szintjéhez kell mérnünk a
feladatokat. Nem kívánhat-
juk meg egy kisgyermektől,
hogy tisztán, rendezesen egyék,
ha még az evőeszköz sem
tudja kézben tartani. A szok-
tatás első feltétele, hogy a
gyermek már képes legyen a
feladat végrehajtására.
Emellett a nagyobb gyerme-
ket meg is kell győznünk ar-
ról, hogy amit kívánunk tő-
le, szükséges és helyes. Ez
nem nehéz, különösen akkor,
ha a szoktatás már kicsi
gyermekkorban elkezdődött,
és a feladatok mindig egy-
másra épülnek. Amíg kicsi a
gyermek, vele közösen ter-
münk rendet. Ha minden
játékának meghatározott he-

lye van — és ehhez ő már
hozzászokott —, akkor mire
már képes egyedül is elra-
kodik, maga is elteszi a já-
tékaikat, mert csak akkor érzi
lő magát, ha minden a hely-
lyén van. Mivel a szokás csak
akkor alakul ki, ha többször
ugyanolyan feltételek között
végzi el a gyermek a cselek-
vést, rendkívül lényeges,
hogy ellenőrizzük: eleget
tett-e feladatának.

Mindezek megteremtése
következetességet és figyel-
met igényel. Nem alakulhat
ki a gyermekben a megfelelő
szokás, ha mi magunk vé-
gezzük el a gyerek helyett a
feladatot, mert nincs türel-
münk kivárni, míg a gyerek
ténykedik, és nekünk folyton
biztatgatni kell.

Végül, de nem utolsósor-
ban az egyik leglényegesebb
tényező a szokás kialakítá-
sánál: az utazás. A környe-
zetben élő személyek visel-
kedését, magatartását, egy-
szóval szokásait a gyermekek
utánozzák, és a megismételt
utazás alakítja a szokásfor-
mát. Eppen ezért a szülők
példája döntő a szokások ki-
alakításánál.

Ha mi magunk udvariatlan-
ok, rendetlenek vagyunk,
nehezen érjük el a gyermek-
nél a helyes magatartási
szokások kialakulását. Sok
időt, türelmet igényel a szo-
kás kialakítása, de a követ-
kező szoktatásra szánt idő
megtérül. A gyermek helyes
magatartása, udvariassága
érvényesül távollétünkben is,
helyt tud akkor is állni, ha a
közvetlen irányításra nincs
lehetőségünk.

A hazai filatelista rendezvé-

nyek torlódása miatt kis-
sége elmaradtunk más nemze-
tek bélyegeinek ismeretében.
pedig ezek között még ma-
gyar vonatkozásúak is van-
nak.

Az osztrák posta 4
schillinges bélyege a kalap-
os királyára, II. József-
re (1780–90) emlékezik az ün-
törémi rendelet 200 éve tör-
tént kibocsátása alkalmából.
Ezen utasítás biztosította a
nem katolikus polgárok szab-
ad vallásgyakorlását. II.
József halála előtt intézkedé-
seit visszavonta, de a törémi
rendeletet nem törölte el.

A magyar történelmet idé-
ző fel az NSZK 50 pf névérté-
kű bélyege, amelyet Thü-
ringiai Erzsébet arcképe dí-
szít. Nálunk II. Endre leány-
ját Árpád-házi Szent Erzsé-
bet néven emlegetik. Mint
Lajos öregfi felesége idegen-
be költözött, ott sokat jóté-
konykodott. Nevéhez fűző-
dik az élelmiszeradományok
rózsává válásának legendája,
amelyet a Magyar Posta
1932-ben kiadott sorozata
mutat be.

Inni vagy vezetni — hırde-
ti az aranyzabályt és mind-
járt be is mutatja a francia
posta 1,60 fr címlete a tör-
vényesítők sorsát pohárral
ütköző gépkocsi formájában.
Az írók világszervezete, a
Pen-klub Lyonban tartja
közgyűlését. Ebből az alkalmából
a francia posta 2 fr
névértékű bélyeg bocsát ki.

Érdekes módon alakult ki
a svéd posta 1,65 kr névérté-
kű bélyege. Őt művészt
kérték fel a mindennap hasz-
nálatos bélyegek rajzának elkészítésére, és a beérkezett
műveket a közönség elé tár-
ták. A szavazatok egyharm-
ada a most elkészült, az éjjel
és a nappal változását jelké-
pező 1,65 kr névértékű bé-
lyeg rajzát találta legjobbnak.

Az atlétika napját lelkesen
focizó leányokat ábrázoló bé-
lyegpár közötti Formozás-
nap. 1977-ben alakult a női
labdarúgócsapat, amely két
éve Ázsia bajnoka.
Ésszel takarékoskodjunk az
energiával — buzdít gondol-
kodásra Luxemburg 8 fran-
kos címlete. A gázlángból ki-
alakított emberke mutatójá-
val fejezte ki az energiaveszté-
ségeket a Csendes-óceán három
korallszigetén helyezkedik el

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

KÜLFÖLDÖN

Tokelau. E távoli helyen is
szívesen sportolnak, mégpe-
dig a kedvenc testgyakorlás
közé az atlétika és a röplabda
tartozik, legalábbis ezt
mutatják be négy bélyegen.

James Hoban építész és
híres művész, az Egyesült Ál-
lamok elnökeinek palotáját, a
Fehér Házat egyszerre két
ország mutatja be bélyegen.
Az építész hazája, Írország 18
p címletének rajza csak or-
szágfelirattal tér el az
USA 18 centes bélyegtől.

Az európai fizikusok egye-
sülete szeptemberben konfe-
renciát tart. A megbeszélés-
nek otthont adó Törökország

10 és 30 líra névértékű, jel-
képes rajzú bélyegpárral ad
hírt az eseményről.

AUTÓSOK-MOTOROSOK

Használt autók vétele

Amikor annak idején meg-
kérdezte Henry Fordot, a
hírneves amerikai gépkocsi-
gyártó, hogy véleménye szer-
int melyik a legjobb autómárka,
ezt válaszolta: „Az új!”
A szellemes mondas
kétségtelen igazat senki sem
vitatja, ennek ellenére világ-
szerte akad vevő a használt
kocsikra is, nemcsak az új-
jára. Nálunk vagy nincs elég
pénze valakinek az új autómeg-
vételére, vagy nincs ide-
je, türelme kivárni, amíg
sorra kerülne az előjegyzési
listán.

Az eladásra kerülő hasz-
nált autók többnyire túl van-
nak már a „fénykorukon”,
amely általában 10 ezertől
30 ezer kilométerig tart.
Ezután már fokozatosan je-
lentkeznek a kocsin az előre-
jelzés jelei. Először csak az
ajtó kezd zörögni, azután
lassanként emelkedni kezd a
benzin- és olajfogyasztás,
miközben egy sor gyorsab-
ban elhasználódó alkatrészt
(fék- és kuplungbetét, gumit-
löttyintések, gömbscsuklók, lö-
késgátlók stb.) is cserélni szor-
ul. Készségtelen, hogy ilyen-
kor az autó még jó ideig elég
tűrhetően szalad, mert még

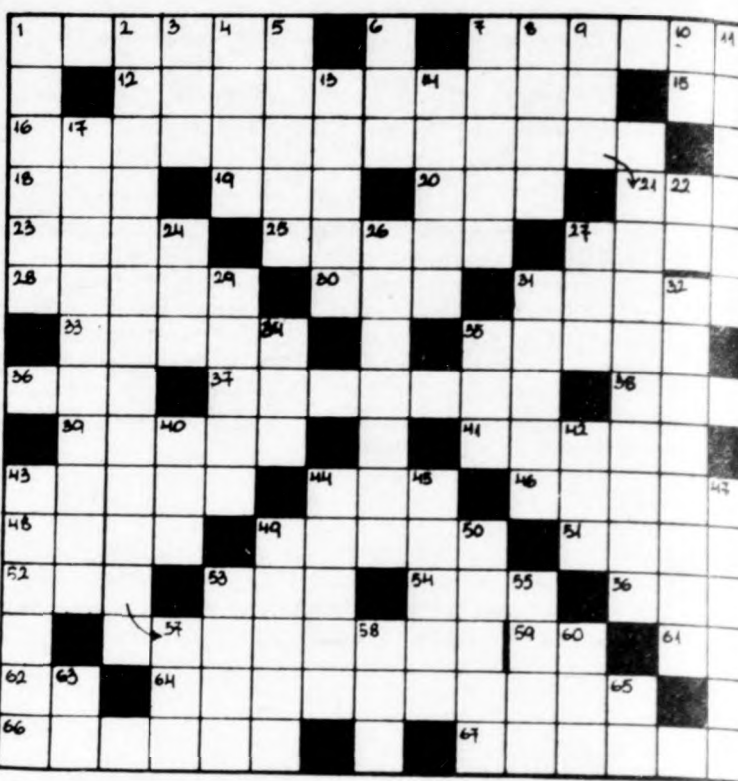
nem aggott el teljesen, de
egyre gyakrabban szorul ki-
sebb-nagyobb javításra. En-
nek pénz- és időigényét fi-
gyelmebe véve (azt nem is
számítva, hogy sokszor hiá-
nyoznak is a szükséges al-
katrészek), tulajdonképpen
az olcsóbb használt autó a
drágább.

A használt autók vásárlá-
sakor mindenképpen nagyon
körültekintően kell eljárni.
A fényesre lakkolt autót,
kromozás nemegyszer félre-
vezeti az embert. A ragyogó
külső mögött elég gyakran
elhasználódott karosszériá-
ban agyongyőrtött motor dö-
römböl. Az jár el megfelelő-
en tehát, aki az autó meg-
vételének elődöntése előtt ki-
kéri valamelyik szerviznek
vagy éppen az autókлуб mű-
szaki szolgálatának vélemé-
nyét. Igaz, hogy ez valamely-
es többletkiadást jelent, de
nagyon kellemetlen meglepé-
stől óvhatjuk meg így ma-
gunkat! Minden esetben ra-
gaskodni kell hozzá, hogy
az eladó az autó eredeti szer-
vizeknyevcskéjét is bemutat-
sa, átadja, s büntetőjogi fele-
lősségű nyilatkozatot tegyen

KERESZTREJTVEÉNY

ŐSZ

Szergej Jeszenyin Ősz című verséből idézzük egy rész-
letet a rejtvény vízszintes 16., 65. és függőleges 2., 32. szá-
mú soraiban.

VÍZSZINTES: 1. A pénz

elköltsége. 7. Csúf, mesebeli
törpe. 12. A híressé vált Za-
la megyei fürdőhelyről va-
ló. 15. Európai nemzet. 16.
A versidőzet első része (zárt
betű: O) 18. A madarak ki-
rálya. 19. Ór távirati szóval.
20. Solohov „csendes” folyó-
ja. 21. „... kezét mos” (szó-
lásmondás). 23. II. Rákóczi
Ferenc híres generálisa (Tam-
m). 25. Hosszmérték. 27. A
mészáros szerszáma. 28.
Ideiglenesen félretett kár-
tyák. 30. Közigazgatási rövi-
dítés. 31. Ebben a városban
vannak elhelyezve II. Rákóczi
Ferenc és Zrínyi Ilona ham-
vai. 33. Lóversenyéről is-
mert angol város. 35. Pépes,
ragadó étel népies neve. 36.
Budapesti sportgyeuleslet
névből. 37. Ritka férfinev.
38. Karikagyűrűje. 39. Szán-
dekosan esni hagyják. 41. Író,
publicista, az 1848-as „már-
ciusi ifjak” egyike. 43. Te-
remt. 44. Ime betűi keverve.
46. Csomózni. 48. A fejét ősz-
szekőti a törzssel. 49. Sziget
németül. 51. Young...; az
egyik legrégebbi svájci lab-
darúgócsapat. 52. Népiesen
tűskédiszónának is mondják.
53. Uruguayi, svéd és spanyol
autók jelzése. 54. A felsőfok
jele. 56. Egynél eggyel több
személy, vagy dolog. 59. Ál-
lati szálláshely. 61. Televízió.
62. Jótékonykodik. 64. A vers-
időzet második része. 66. Hi-
deg, viharos keleti szél Er-
délyben. 67. Város az NSZK-

ban, a belga és a holland ha-
táron.

FÜGGŐLEGES: 1. Meg-
nyerően bájos. 2. A versidő-
zet harmadik része (zárt be-
tű: C). 3. Becézett angol
férfinev. 4. Magasztaló. 5. Bo-
szorkányperéről ismert város
az USA-ban. 6. Újság. 7.
Ide-oda vándorló. 8. Lopa-
kodva távozók. 9. Nem...
magával; nem tud uralkodni
mágn. 10. Kínai hosszme-
rték. 11. Város az NDK-ban,
híres képtára a Zwinger. 13.
Járműalkatrész. 14. Barátság-
talan. 17. Súlymalkatú dö-
gö madár. 22. A legkisebb
folyóvíz. 24. Fejletlen vers!
26. Olasz folyó, a Tevere régi
neve. 27. Hatalmas építkezés
a Szovjetunióban. 29. Beszé-
dében kissé túloz. 31. Kör-
alakú. 32. A versidőzet ne-
gyedik része. 34. A kecske
hangja. 35. Lábszó márká. 40.
Igazolványt is tarthatunk
benne. 42. Kisebb bog, csomó.
43. Észak-kínai város, az or-
szág „acélvárosa” (zárt betű:
H). 44. Győr-Sopron megyei
község. 45. Közvetlen közelé-
be. 47. Férfinev. 49. Folyó
Dél-Franciaországban. 50.
Arab, török női név. 53. Part,
németül (UFER). 55. Nagy
spanyol festő (1746–1828). 57.
Amerika része! 58. Friss. 60.
Vékony deszka. 63. Ellenben.
65. Tóth Henrik.

H. J.

BEKÜLDENDŐ: a vízszin-
tes 16., 64. és a függőleges 2.,
32. számú sorok megfejtése.

OT Milyen

Az őszi Budapesti Vásár OT
kiállítására — árube-
— ismét bizonyít-
hogy van sok jó ó-
az évenkénti be-
mindig optimistává
látogatót, kedvet a
sárláshoz, lakás-
hoz...

Az idén például
len mennyiségben
hatnak az elemes
között. A többi
összerakható, több-
kivitelben, fafurnér
elemek között he-
minden, ami egy cs-
séglete, polcban, sze-
sőt gyakran ágyban
zott bútorban. A n-
kás, a fogantyúk
teszik csak felis-
egy-egy bútor hó-
sát, ugyanis majdn-
degyik bútorgyár
ilyen elemek bútor-
szükség van erre? V-
lehetne az erőket s-
sitani, s egy helyen
de sokat!? A válasz
lehetne, hogy unif-
a sok egyforma bú-
sokat. A viszontvá-
éppen a Cardo
jó példája: Anitr-
zésű elemes bútor
technológiával kész-
hányféle változatba
kiállítás is bemutat-
azon bútornál ugya-
csak a felhasználó
különböző összeraka-
máskéfé változatot,
ezt megelőzően —
ban felhasználni fur-
lönbözőség. A bar-
góni változat ugyan-
lönbözők attól,
minden elemét vi-
bevonat díszíti. Fé-
a kiállításon szállók
is, amely csak abba-
bőzik a lakásba va-
bútorból, hogy a fa-
hosszában ugyan-
faanyagból falborítá-

Mai függöny

Könnyűek, áttetsz-
súlyosak és sötétek
is, általában nagy s-
készülnek. A konfé-
nyomja rá a bélyeg-
szadi század textil-
gyáripár szalagjairól
függönyök jól meg-
technikai követelmé-

Milyen követelmé-
választunk függöny-
1. Feleljen meg
fényáteresztő vag-
tulajdonságnak, att-
en, hogy melyikre
ségünk.

2. Legyen jól
könnyen szárítható,
tő, tartsa meg a
hosszu ideig.

3. Alkalmazkodjon
rendezéshez.

Az első két tu-
viszonylag könnyen
dolható; a függöny
úgyis a használatban
meg. „Hinnünk” kel-
nyen száríthatóságot
mosásra nem ker-
harmadik, az esztéti
pont azonban nem f-
se. A függöny uralk-
foltta, hangulathor-
lik a lakásban, ezé-
vány szempontjából
át kell gondolnunk
tását.

Sokszor hangzik
lakásaink tűlzfűlő-
kák, sokféle egymás
illő anyag kap he-
nük, rengeteg
tárgy, cseccsebecse v-
bennünket. Ha ez
akkor a függönynek
rűségével kell kitűn-
kellemes, lágy felü-
kötva, amelyen a sz-
pihenhet. Más eset-
került a berendezés-
rűvé, simává alakít-
függöny átveheti a f-
lathordozó, a legha-
színtfoltot, sőt már-

B. I.

NEHÉZ GYŐZELEM

DMVSC-SZEOL AK 3-1 (1-1)

Nagyerdei stadion, hatezer néző, vezette: Huták.
DMVSC: Szűcs I. — Timár, Szigeti, Szűcs J., Fodor — Saljai, Tóth, Menyhárt — Varga, Kerekes, Jankovics.
SZEOL AK: Nagy — Furkó, Kozma, Somogyi, Kutasi — Orosházi, Repka, Gruborovics, Tóth — Márton, Kun.
Csere: Furkó helyett Hevesi a 24. percben, Tóth és Jankovics helyett Sziogyártó és Feledi a 65. percben, Kun helyett Puskás a 85. percben.

Sárga lap: Timár (29. perc) és Orosházi (53. perc).
Góllövő: Kerekes a 10. percben, Kozma 11-esből a 13. percben, Tóth E. az 58. percben és Kerekes a 83. percben.

Rögtön támadólag lépett fel a debreceni csapat. Kerekes buktatták a kaputól húsz méterre, de Tóth nagyszerű szabadrúgása a sorfalról jött vissza. A 10. percben góllá értek a debreceni rohamok. Tóth mesterien tette ki Vargához a labdát, ő elfutott, középre gurított. Kerekes lefordult védőjéről és mintegy 10 méterről élesen a kapuba továbbított. 1-0. Sajnos, nem sokáig örvendzhetünk a vezetésnek. Kun a jobb oldalon ugrott ki, hosszan szöktette magát, de kihasználva, hogy a késlekedve kifutó Szűcs I. a labará vetődik, még kicsit fel is dobta magát. A büntető persze jogos volt és Kozma

A második debreceni gól

kíméletlenül a jobb sarokba vágta a Tisza-partiak egyenlítő gólját. 1-1. Nem sokkal később Furkó szerencsétlenül kedett a szegedi kapu előtt, hazaadását az erőszakos Jankovics elcsípte, még meg is tudta tolni, de az éles szögéből meglőtt labda elcsúszott a kapu előtt. A 23. percben Varga sorra cselezte ki a szegedi játékosokat, de az alapvonalig sodródott. Beadás helyett kapura lőtt és a labda a jobb oldali kapufáról jött vissza. Majd egymás után kétszer Repka ügyetlenkedett el egy-egy kecsesgőt helyzetet. Később Timár mentett Szűcs I. rossz ütemű kifutása nyomán. Majd a közönség azért bosszankodott, mert Tóth lövés helyett legurított egy húsz méteres szabadrúgást. Timár kapott sárga lapot — érzésünk szerint teljesen indokolatlanul. Ilyen apró szabálytalanság sok volt a mérkőzésen! Nehány perc múlva Orosháziak viszont jogosan mutatta fel Huták a sárgát. Az ex-debreceni középpályás ki tudta hányadoszor rugta ekkor meg Menyhártot. A féldő végén kavardások után többször is Timár mentette meg a debreceni kaput a góltól.

Szünet után Varga Lehel percei következtek. Szinte minden bejött a szőke szélsőknek, de sajnos gól mégsem született. Előbb szép cselsozozata után Menyhárt lőtt, de emberben akadt el a labda. Majd egy pazar túlságosan kisodródott és beadás helyett a kapusba rúgta a labdát. Az 50. percben Szűcs J. kitört és a tizenhatoson belül felvágta. A 11-es Tóth gyengén a jobb sarokba lőtte. Nagy meggfogta a labdát! Félő volt ekkor, hogy összeroppan a debreceni csapat. Szerencsére nem így történt. A szörványos szegedi támadásokat követően a DMVSC szerzett gólt. Kavardás támadt a szegedi kapu előtt, Varga középre lőtte a labdát, Tóth maga elé tette és nagy lövést küldött a szegedi kapuba. 2-1. Megleppő módon a debreceni csapat elkezdte el kapkodni. A szerencse az volt, hogy ekkor már Szűcs kapus kifutásai jótémek voltak, s tulajdonképpen igazán nem

forgató veszélyben a DMVSC kapuja. A hazai középpályások viszont nem tudták tartani a labdát s Tóth lecserelése után nem volt, aki kiugrassa a csatárokat. A 76. percben Menyhártnak volt egy szép alakítása. Szép cselek után Kerekessel közösen ritóztott, de nagy helyzetben a kapusba rúgta a labdát. A 83. percben azután megnyugodhattak a hazai szurkolók: Varga faképnél hagyta Somogyit, jól adott középre és a nagyszerű ütemben érkező Kerekes a hálóba továbbította a labdát. 3-1. Sziogyártónak volt egy helyzete, de a Menyhárttól kapott labdát nagy helyzetben

hácsi. Góllövők: Kiss (2), Szegebegynsiky (2) és Váradi, illetve Oláh, Komjáti (ön-gól) és Tatár.

Csak az első féldőben volt változatos a játék, amikor a mérkőzés már eldőlt a korszerűbben játszó Vasas javára.

Pécsi MSC-Ozd 2-0 (2-0). Pécs, 4000 néző, v.: Maczkó. Góllövők: Lutz, Dobány.

A hazaiak korszerűbb összjátékából szőtt támadásaikból 10 perc alatt biztosították a győzelmüket.

Honvéd-Volán 1-1 (0-1). Képző, 6000 néző, v.: Pádár. Góllövők: Magos illetve Varga (11-esből).

A hősiesszen küzdő Volán megérdemelten rabolta el az egyik pontot a Honvédtól.

Zalaegerszeg-Békéscsaba 1-1 (1-0). Békéscsaba, 6000 néző, v.: Bártfai. Góllövők: Takács, illetve Pásztor.

A jobb csapatjátékot nyújtó, egységesebb benyomást keltő ZTE rászolgált az egyik pontra.

RITMIKUS SPORTGIMNASZTIKA

Georgieva győzött, Kovács Györgyi harmadik

Szombaton délután a pénteki versenynapoz hasonlóan újabb két szerez mulattatja a gyakorlatait a hat nemzet huszonegy tornásznője. Ezúttal is 800 érdeklődő volt kíváncsi a küzdelmekre.

A buzogánygyakorlatnál Kovács Györgyi kétszer is rontott és ez bizony az első-ségébe került, hiszen a másik szerez, a szalaggal hibátlan gyakorlatot mutatott be, amelyre az eddigi legmagasabb pontszámot (9,75) kapta.

Lendületesen dolgozott a tizenhat esztendősből bolgár Diliana Georgieva, aki megnyerte — megérdemelten — az összetett bajnoki címet kiegyensúlyozott, néhol virtuóz gyakorlatanyag bemutatásával.

Szerenként az élcsoport: Buzogány: Grünwald (holland), Csurakova (szovjet) 9,5–9,5, Georgieva (bolgár) 9,45, Kurocskina (szovjet) 9,4, Belogiazova (szovjet), Knip (holland) 9,35–9,35.

Szalag: Kovács Györgyi (magyar) 9,75, Georgieva 9,7, Csurakova 9,5, Kurocskina 9,4, Turák (magyar) 9,35, Sziráczy (magyar) 9,3.

Összetett egyéniben (a négy szer után) bajnok: Diliana Georgieva 38,15, 2. Marina Csurakova 38,5, 3. Kovács Györgyi 37,9, 4. Kurocskina 37,7, 5. Belogiazova 37,4, 6. Klos (lengyel) 37,15.

A versenyprogram befejezése után a magyar válogatott (Molnár Anna, Mészáros Judit, Fajt Agnes, Pelle Andrea, Sziráczy Brigitta, Balassa Judit — edző: Gyurkáné Patocska Mária) az október végén Münchenben bemutatásra kerülő gyakorlatlati kedveskedett a közönségnek és nagy sikert aratott.

Domborvsky Ádám

AZ NB I. további eredményei:

Vasas-Diósgyőr 5:3 (3:1). Diósgyőr, 5000 néző, v.: Mo-

HÉTFŐN A VÁROSI SPORTCSARNOKBAN

DMVSC-Békéscsaba, D. Dózsa-Ozd

Ismét kettős mérkőzés láthatnak a városi sportcsarnokban hétfőn délután a kézilabdasporthoz kedvelői. 16 óra 30 perckor kezdődik a női mérkőzés, a kiesés ellen küzdő DMVSC a jól szereplő újonc Békéscsabát fogadja. A debreceni lányok elkecseregetett küzdelmet vívna a kiesés elkerüléséért, és most már minden pontnak döntő jelentősége van. Egy DMVSC-győzelem sokat javíthatna az együttes helyzetén.

Ezt követően 18 órakor a D. Dózsa mérkőzik az Ozdi Kohással. Ezen a találkozón biztos hazai győzelmet várnunk.

Sorokban

A franciák ellen készülő magyar ifjúsági öklövívőválogatott tagja lett Tóth József, a D. Sportiskola papírsúlyú versenyzője. A magyar és francia fiatalok október 9-én Pécsen, 11-én Pakson mérkőzhetnek egymással.

Szilárváradon az országos fogathajtó bajnokság utolsó fordulójának első versenyében a díjhajtásban Fintha az ötödik helyen végzett, Bálint lett az első, holtversenyben Bárdossal.

Bp. Honvéd-Elektromos 31-26 (15-14). Pénteken lejátszott NB I-es férfi kézilabda-mérkőzés. A Honvéd gólyárosa, Kovács P. 16 gólt dobott.

Lauda véglegesen elhátározta, hogy visszatér a versenypályára. A Forma-1. autóverseny korábbi kétszeres győztese azonban még nem döntött, hogy milyen céghez szerződik.

A női sakkvilágbajnoki döntő nyolcadik játszmája a védő Csurburdanidze és a kihívó Alekszandria között döntetlenül végződött. A mérkőzésen Csurburdanidze vezet 4,5:3,5 arányban.

Szabónak, a Videoton gólerős csatárának a Volán elleni találkozón eltört a lába, így hosszú ideig nem számíthat rá együttesen.

A röplabda Európa-bajnokság miatt csúszott az idén az I. osztályú bajnokság rajtja. A DMVSC NB I-ben szereplő női csapata október 9-én játssza első mérkőzését a fővárosban a Bp. Spartacus csapatával.

Tilburgban megkezdődött az év legjelentősebb sakkversenye. Érdekeség: Pórtich Lajos Hübnerrel került szembe az első fordulóban, és sötétlét legyőzte vetélytársát.

Berlinben megkezdődött a 12. nemzetközi öklövívő torna, amelyen 15 ország 106 versenyzője vesz részt. Indulnak magyarok is. Csuta jól mutatkozott be, változékonyan pontozással győzött a jugoszláv Jelics ellen.

Kiemelkedő sportesemények

Atlétika	Universitas (9.30, férfi megyei), Berettyóújfalui MSE—Hajdú Vasas (10.45, női megyei), Biharkeresztes—Polgár (10, női megyei).	Sakk	Böszörményi út 6. szám, 9: D. Betű—Gyöngyösi SE. NB II-es csapatbajnoki mérkőzés.		
Kézilabda	MEDICOR-pálya, 9.30: D. MEDICOR—D. Dózsa (női NB II.), — 11: D. MEDICOR—Borsodi Bányász (női NB II.). — DMVSC Vágóhid utcai pályája, 9.30: DMVSC II.—Hajdúböszörmény (női megyei), — 10.15: D. Spartacus—Püspökladányi MÁV Egyetértés (férfi megyei). — Meteor-pálya (Vénkert), 10.30: D. Vörös Meteor—Földes (női megyei).	Labdarúgás	Gázvezeték utcai sporttelep, 14: D. Volán—Rakamaz. Területi bajnoki mérkőzés. Vidéken. Területi bajnokság (14): Hajdúszoboszló—Hajdúböszörmény. — Megyei bajnokság (14): Derecske—Berettyóújfalui, Csökmő—Újszentmargita, Hajdúdorog—Báránd, Hajdúnánás—Polgár, Körösszegapáti—Komádi, Létavértes—Sárrétudvari, Nagyrábé—Püspökladány, Nádudvar—Nyíradony.	Teke	Hajdúnánási pálya, 8.30: Hajdúnánás—D. Universitas (Budai). NB III-as csapatbajnoki verseny.
Vidéken: Hajdúszoboszló Bocskai—Püspökladányi Zöld Mező (8.30, női megyei), Hajdúdorog—Polgár (10, férfi megyei), Földes—Derecske (10, férfi megyei), Hajdúnánás—Hajdúböszörmény (10, férfi megyei), Berettyóújfalui MSE—D.		Röplabda	Móricz Zsigmond körúti pálya, 11: D. Universitas—Nyiregyházi Mezőgazdasági Főiskola. Férfi NB II-es bajnoki mérkőzés.	Torna	Városi sportcsarnok, 10: Nemzetközi ritmikus sportgimnasztikai verseny. Szerenkénti döntők.
		Tömegsport	Köztemető melletti erdő-rész, 9: Edzett vagyok mezei futó verseny (felöltő nők 7, férfiak 15, középszintű lányok 1,6, fiúk 2,8 km). — Hajdúszoboszló, 8.30: Lakó-töbök közti tömegsportnap.		

